SVERIGES
VETERINÄRFÖRBUND
Box 12 709
112 94 STOCKHOLM

BESÖKSADRESS: **Kungsholms Hamnplan 7**

E-POST: ***office@svf.se***
HEMSIDA: ***www.svf.se***
TELEFONTID: 9.00–11.30, 12.30–16.30
(MAJ–AUGUSTI: 9.00–11.30, 12.30–16.00)

KANSLI
TELEFON: 08-545 558 20
TELEFAX: 08-545 558 39

Ordförande:
EVAMARI LEWIN, ***leg vet***
TELEFON: 08-545 558 22
MOBIL: 070-211 90 35
BOSTAD: 08-736 02 00
E-POST: ***evamari.lewin@svf.se***

Kansli- och ekonomichef:
PER CARLSSON, ***pol mag***
TELEFON: 08-545 558 21
MOBIL: 070-567 12 35
BOSTAD: 08-650 44 32
E-POST: ***per.carlsson@svf.se***

Förhandlingschef:
ANDERS LEFRELL, ***jur kand***
TELEFON: 08-545 558 25
MOBIL: 070-418 07 99
BOSTAD: 08-765 91 19
E-POST: ***anders.lefrell@svf.se***

Generalsekreterare SVS:
CHRISTINA AROSENIUS, ***leg vet***
TELEFON: 08-545 558 24
MOBIL: 070-717 73 19
BOSTAD: 08-651 09 65
E-POST: ***christina.arosenius@svf.se***

Informationschef
JOHAN BECK-FRIIS, ***leg vet***
TELEFON: 08-545 558 33
MOBIL: 070-717 73 25
BOSTAD: 018-54 11 71
E-POST: ***johan.beck-friis@svf.se***

Ombudsman
AMELIE LOTHIGIUS, ***jur kand***
TELEFON: 08-545 558 26
MOBIL: 070-788 70 47
BOSTAD: 08-26 25 39
E-POST: ***amelie.lothigius@svf.se***

Ekonomiassistent
BIRGITTA LARSSON
TELEFON: 08-545 558 23
E-POST: ***birgitta.larsson@svf.se***

Sekreterare
MARIANNE LUNDQUIST, SVS
TELEFON: 08-545 558 27
E-POST: ***marianne.lundquist@svf.se***

Administrativ assistent
KARIN MOSSBLAD HENRIKSSON, SVF
TELEFON: 08-545 558 28
E-POST: ***karin.henriksson@svf.se***

Plusgiro: 83 80-8 Allmänna kassan
15 39 33-7 Understödsfonden

Bankgiro: 530-52 22 Allmänna kassan

SVENSK
VETERINÄRTIDNING
se sista sidan

Skrämmande okunskap om arbetsmarknadens regler

NÄR JAG SKRIVER denna ledare har jag precis fått höra att ATG ska sälja ut alla sina kliniker. Cirka 40 av våra kolleger står plötsligt inför en oviss framtid. Blå Stjärnans djursjukhus i Skara har dessutom gått i konkurs och några veterinärer kommer att stå utan jobb där. Totala antalet anställda är större än dessa siffror visar. I bägge fallen har arbetsgivaren knappt informerat sina anställda i förväg om vad som var på gång. Först när beslutet var fattat underrättades alla.

Att inte förhandla med de anställda enligt MBL (Medbestämmandelagen) är ett allvarligt brott mot arbetsmarknadens regler. Det är direkt skrämmande att arbetsgivare i vissa fall inte har bättre vetskap om lagar och förordningar.

I just dessa fall kunde man kanske inte rädda kvar jobben även om man fått besked i tid men arbetsgivaren hade kunnat förhandla med sina anställda, och tillsammans försökt hitta lösningar innan besluten fattades. De anställda hade haft en chans att hitta alternativ innan man ställdes inför fakta. Detta ger än mer vatten på min kvarn att anställda veterinärer måste vara aktiva och göra sina stämmor hörda, och att facket behövs. Vi måste skaffa oss kunskap även på det fackliga området, inte bara det yrkesmässiga. I diskussioner med många AVF-medlemmar har jag förstått att det finns brister i kunskaperna om vad som gäller i förhållandet arbetsgivare och anställd. Skrämmande exempel på okunnighet är anställningsavtal med allvarliga sakfel, MBL ”glöms bort” i fler fall än här nämnda, löner betalas inte ut i tid och veterinärer får inte ut sitt anställningsavtal på papper när de blir anställda.

Det som också oroar är att den veterinära arbetsmarknaden snart inte är i balans längre. Vi har redan sett en viss ökad veterinär arbetslöshet, och det finns risk att ännu fler drabbas inom en inte alltför avlägsen framtid. I vissa branscher söker man inte specifikt veterinärer men ser gärna att man är veterinär för att få vår kompetens. Lönen som erbjuds är i många fall långt ifrån vad vi kan kräva med tanke på vår utbildning och stora kompetens. I tider med en sämre arbetsmarknad finns således risken att veterinärer tar fasta jobb till lägre löner för att få en försörjning.

Farhågorna finns också att när fler kliniker etableras uppstår risk för prisdumpning, sämre löner för anställda och kanske också sämre arbetsmiljö.

Vi måste vara vaksamma, kunniga och själva aktivt arbeta för att förändra och förbättra. Vi kan inte lita på att någon annan gör det åt oss. Utbildning i arbetsrätt och arbetsmiljö för både anställd och arbetsgivare är ett måste. Ska vi få en framtid där vi kan jobba och må bra måste vi veta vad som gäller. Vår arbetsmarknad är stadd i förändring på både gott och ont. Vi måste hänga med.

FREDRIKE RITTER
ordförande, AVF

innehåll

ledare av F Ritter

Skrämmande okunskap om arbetsmarknadens regler 3

reportage av S Fredriksson

Veterinär & Vargforskare – inte en lugn stund för Olof Liberg 6

vetenskap – granskad artikel

Blödande mitralisklaff hos gris kan vara tecken på infektiös valvulärendokardit av B Järplid 11

vetenskap

Friska grisar – lönsamma och miljövänliga av P Wallgren, N Lundeheim och C-J Ehlorsson 15

månadens epiztel 25

vilken är din diagnos?

– EKG 28

– Svar 49

allmänt

Många arbetsmiljöbrister på veterinära arbetsplatser av J Beck-Friis 29

Upprop för en djurskyddssektion av L Audell 30

En jubeldoktors hågkomster av M Abdel-Raouf 31

Rävens dvärgbandmask hittad i Sverige av M Cedersmyg 35

Förtydligande och komplettering om grisstallar av J Beck-Friis 38

Här är avdragen du inte får missa Deklarationstips 2011 av A Lefrell 39

Smådjurssektionens normgrupp rapporterar av M Karlsson 45

fackliga frågan

Facklig förtroendeman för kollegernas talan av F Ritter 47

förhandlingsnytt 49

in memoriam 51

noterat

- Tingsrättens dom mot veterinär står fast 26
- ATG Hästklinikerna säljer alla kliniker 26
- Fritt fram för kurs i bedövning 28
- Orsaken till shar pei-feber klarlagd 37
- Konstgjord hästhov kan ge bättre travbanor 46
- Krav att avmaska hundar och katter vid resor till Norge 46
- AVMA skriver in djurskydd i veterinäreden 51

läkemedel 52

kongresser & kurser 52

svensk veterinärlegitimation 56

kåseri

Ett fantastiskt avsked av C Rohdin 57

specialistkompetens 58

Vill du komma i kontakt med oss - ring eller maila. Vi berättar gärna mer! • kundtjanst@vetap.se • info@pharmadistribution.se

Veterinär & Vargforskare

– inte en lugn stund för Olof Liberg

Foto: Suzanne Fredriksson

Veterinären och vargforskaren Olof Liberg står ofta mitt i skottlinjen när licensjakten på varg kommer på tal. Vad han än gör finns det alltid några som tycker annorlunda.

Vargjakt. Du behöver bara yttra ordet så blir det debatt. Politiker, naturvårdare, landsbygdsbefolkning och storstadsbor med vildmarksdrömmar, alla har något att säga.

Mitt i skottlinjen står en veterinär, nämligen Olof Liberg, som är koordinator i projekt Skandulv. Med åren har han blivit rätt van att stå emot de verbala skottsalvor som ständigt viner om öronen när varg och vargjakt kommer på tal.

Text: Suzanne Fredriksson

Skandulv är ett svensk-norskt projekt som delvis även inbegriper Finland. Projektet finansieras landsvis, men det är samma vargstam som studeras. Olof Libergs uppgift är att samordna insatserna och att själv delta aktivt i forskning och fältarbete.

Den svenska basen är Grimsö Forskningsstation i Bergslagen, den norska är Högskolan i Hedmark. Olof bor i Lund, men pendlar till Grimsö där forskargruppen är samlad numera.

– Tidigare hade vi inte vår genetiker, Michael Åkesson, där. Men nu är vi på samma ställe, vilket är en stor fördel eftersom just frågan om inavel är den mest brännande frågan gällande de skandinaviska vargarna, berättar Olof.

Olof är visserligen veterinär, men det är främst som ekolog han är verksam i Skandulv.

– I rollen som veterinär har jag få synpunkter på den svenska vargförvaltningen. Smittor som rabies och dvärgbandmask kan naturligtvis förekomma på spontant invandrade vargar, men är ett betydligt större problem hos andra arter. Mitt huvudsakliga arbete består i att samla in och bearbeta information om varg-

stammen som sedan kan ligga till grund för olika beslut som påverkar populationen. Till exempel om det är aktuellt med jakt och i så fall hur många djur som får skjutas, säger Olof.

Det praktiska arbetet består till stor del i att lokalisera och följa vargarnas förflyttningar samt märka och förse dem med sändare.

– Den nya tekniken är fantastisk på många sätt med satellitövervakning. Tyvärr är de moderna sändarna inte lika pålitliga som de gamla, betydligt klumpigare, som man var tvungen att pejla in manuellt. De hade längre livslängd än de nya som bara håller ett år ungefär. Sändarförsedda vargar ”försvinner” då och då beroende på att sändarna slutat fungera, säger Olof.

I gengäld ger den nya tekniken utrymme för mer avancerade specialstudier där till exempel positionerna kan registreras en gång i halvtimmen och ge en tydlig bild av vargarnas rörelser inom reviret. Dessa exakta studier av vargarna kan kombineras med studier av antalet slagna djur inom samma område. Det är hård konkurrens om bytesdjuren. Om landsbygdsbefolkningen ska acceptera en livskraftig vargstam måste det råda någon sorts balans, vilket är lättare sagt än gjort. Jägarna vill ha jaktbart vilt, skogsägarna vill begränsa älgstammen så att det inte blir för stora betesskador och rovdjuren behöver mat.

– Det är inte en helt omöjlig ekvation om man tillåter att älgstammen får öka med ett par individer per 1 000 hektar. Det är inte vargarna som reglerar älgstammen, det är framför allt skogsbolagen som gör det, säger Olof.

Vad handlar det om i antal älgar? Hur många älgar blir vargmat?

– En vargfamilj tar mellan 100 till 140 älgar om året, mest kalvar, i ett normalstort revir. Rialareviret söder om Norrtälje skiljer sig markant från övriga genom att vargarna där till allra största del livnär sig på rådjur. Detta har på två år minskat rådjursstammen i reviret, som bara är 16 000 hektar, alltså väldigt litet, med 40 procent, berättar Olof.

Att det råder ett visst missnöje bland markägarna där är kanske inte så svårt att gissa. Men även på andra håll i landet finns ett närmast rabiat motstånd mot att hålla liv i den skandinaviska vargstammen. Ofta är det rädslan att förlora hundar vid jakt som är huvudargumentet, inte konkurrensen om viltet.

Foto: Suzanne Fredriksson

Olofs arbetsplats är Grimsö Forskningstation, men han är bosatt i Lund. Skrivbordsarbete kan skötas hemifrån.

Olof har hört alla argument stötas och blötas i media, på bloggar och i debatter. Ibland ringer folk upp och skäller, som till exempel den man som ursinnigt frågade om Olof kunde ta på sitt personliga ansvar att hela landsbygden utarmas. Sådana utfall är vardagsmat för en vargforskare.

Det enda Olof med säkerhet vet, är att vad han än framför kommer ungefär hälften av befolkningen att vara missnöjd med de siffror han och kollegerna på Grimsö presenterar.

– Det verkar som om många har svårt att

Olof Liberg är född i Nora 1943. Han växte upp med fyra bröder på ett lantbruk. När det var dags att välja ett yrke tyckte fadern ”bli veterinär, de tjänar pengar”. Olof som alltid trivts i ladugården hos korna, följde uppmaningen och fick sin legitimation 1968. Under en kort period arbetade han som distriktsveterinär och på slakteri för att försörja sig medan han studerade zoologi. Det har sedan varit hans ”kall” med bland annat en doktorsexamen i ekologisk zoologi. Sedan 1996 har han varit knuten till Grimsö Forskningsstation och med Skandulv som huvudsyssla sedan år 2000.

Olof började jaga när han var 16 år och det är fortfarande hans stora intresse. I Skåne blir det mest småvilt, i Bergslagen älg. Även om han är en stark anhängare av stövarjakt anser han att den allra roligaste jaktformen är pyrsch (smygjakt).

Foto: Länsstyrelsen Jämtland/Johan Nyqvist.

Inavel är ett problem i den svenska vargstammen. Den här tiken är sövd för att flyttas från renskötselområde till Örebro Län.

förstå att det inte är vi utan politikerna som tar besluten om hur vargstammen ska förvaltas. Vårt uppdrag är att samla in fakta som kan ligga till grund för beslut, som att införa licensjakt till exempel. Självklart tar politiker hänsyn till andra faktorer i sina beslut än den ekologiska nyttan. Licensjakten är även ett sätt att dämpa konflikter.

– Jag tycker att licensjakten är bra eftersom den ingår i en långsiktig plan där syftet med jakten är att bredda vägen för tillskott av nya genetiskt värdefulla individer. Jakten utarmar alltså inte den nuvarande vargstammen, det är precis tvärtom, den berikar.

– Dödligheten i den svenska vargpopulationen är ungefär 30 procent. Vi uppskattar att ungefär hälften dör för en olaglig kula, säger Olof men tillägger att man tycker sig märka att den illegala jakten avtagit.

Han tycker att den legala jakten, både förra året och i år, i det stora hela fungerat bra. Den snabba, effektiva, avskjutningen har i en del media speglats med en negativ ton.

– För vargprojektet är effektiviteten en fördel eftersom vi inte vill starta märkningen förrän jakten är avklarad, säger Olof.

Alla vargar som fällts vid jakt obduceras. Olof berättar att man med tanke på inavelsgraden förväntade sig massor av fynd i form av missbildningar och defekter när förra årets vargar, 28 stycken, undersöktes. Men så blev inte fallet.

– Nej, de var förvånansvärt friska, säger Olof.

Det är inte bara på obduktionsbordet som vargar undersöks. Alla vargar som märks, i år blir det åtta stycken, blir noggrant kartlagda. De mäts och vägs, man tar blod- och hårprover och dokumenterar alla synbara skador och defekter.

– Ungefär sex till sju procent av hanarna är kryptorkida, vilket är en typisk inavelsdefekt. Det är inte speciellt mycket om man jämför med andra isolerade populationer av vilda arter. Det finns studier gjorda på en helt isolerad grupp med ett hundratal floridapantrar. Där var 60–70 procent av hanarna kryptorkida, berättar Olof.

Vad drabbas de svenska vargarna av utöver genetiskt betingade defekter?

– Det är mycket. Selektionstrycket är enormt hårt och få vargar blir äldre än fyra, fem år. Det är mycket vanligt med revbensbrott och käkfrakturer. Ärr efter slagsmålsskador är också vanliga och någon enstaka individ har haft skabb.

– Den äldsta vargen vi känner till är en tik som blev elva år. Hon var helt oförmögen att jaga själv, men hanen försörjde henne med mat.

Foto: Länsstyrelsen i Stockholms Län

Det är riskfyllt att vara varg. Men trots alla faror som tjuvskyttar och sparkande älgar är tillväxten i den svenska vargstammen större än förlusterna. Det här är en av de fyra valpar som föddes i Rialareviret 2010.

Hon dog av slagsmålsskador förorsakade av andra flockmedlemmar, berättar Olof.

Han tillägger att även märkningen är ett riskmoment för vargen. Det gäller att hitta bra märkningsplatser så att inga olyckor inträffar när vargarna vaknar upp efter sövningen.

– Märkningsproceduren går till så att en helikopter med tre man, varav två är skyttar, söver från luften. När vargarna lagt sig flyttas de till en lämplig märkningsplats långt från vägar eller vattendrag, förklarar Olof och berättar att det trots alla försiktighetsåtgärder inträffat olyckor.

– När vargarna vaknar upp är de ganska lulliga och det gäller att styra dem i rätt riktning när de ger sig iväg. Vid ett märkningstillfälle förlorade vi två vargar som gick ner sig i ett myrdike som vi inte kände till. Det var väldigt trist.

Trots den stora utslagningen bland både vuxna djur och valpar, man uppskattar att 30 till 50 procent av valparna dör det första halvåret, är reproduktionen god och den skandinaviska vargstammen förökar sig under kontrollerade former.

– En del genetiker anser att det är väldigt bråttom att gripa in och bättra på den genetiska variationen. Det finns till och med de som kallar inaveln ”djurplågeri”. Jag håller inte alls med, säger Olof som helst ser att nytillskotten spontaninvandrar.

– Det är stor skillnad mellan att sitta vid ett skrivbord och räkna och att vara ute på fältet och se verkligheten. Skandulv har koll på varenda individ och har en fullständig ”stambok”. Vi vet varifrån vargarna kommer, hur de har rört sig, vilka som slår sig ner var och så vidare. Den informationen får vi framför allt fram genom insamling av spillning som DNA-testas, berättar Olof.

Han tar ett av de nyaste vargreviren som exempel, Rialareviret. Både hanen och tiken, som fick valpar förra våren, är avkommor till långvandrare och de är inte släkt. Det finns exempel på ett tiotal sådana långvandrare under de senaste 25 åren som gått uppemot 100 mil för att sedan etablera ett revir med en partner. ■

LÄS MER

på **www.skandulv.nina.no** om hur forskningsarbetet kring den skandinaviska vargstammen fortskrider och **www.sva.se** där det bland annat finns obduktionsrapporter om de 28 vargar som fälldes 2010 och de 19 som fälldes 2011 under fliken Djurhälsa, vilda djur.

Foto: Lapplands Bildbyrå/Peter Rosen.

Vargen kan bli en riktig långvandrare och det finns flera exempel på djur som förflyttat sig 100 mil för att hitta en partner och etablera ett nytt revir. Olof Liberg hoppas att spontaninvandring till stor del ska lösa inavelsproblemen i den svenska vargstammen.

BERTIL JÄRPLID, leg veterinär, docent*

Blödande mitralisklaff hos gris kan vara tecken på infektiös valvulärendokardit

Hjärtklaffar hos gris, som försvagats genom inflammation, kan börja blöda av den stress som slaktproceduren innebär. Sådana blödningar har avslöjat tidiga fall av endokardit, vilkas patogenes därigenom kunnat klarläggas. Denna patogenes skiljer sig helt från den teoretiska modell som används inom humanmedicinen för att förklara den humana valvulärendokarditens patogenes.

Artikeln bygger på rön som tidigare publicerats i internationella vetenskapliga tidskrifter.

granskad artikel

Foto: Jorge Pena Ronda

Figur 1. *Mitralisklaff från gris med multipla, färska, subendokardiala blödningar (pilar). Den större blödningen är genomskuren i undersökningssyfte.*

INLEDNING

Grisen är det enda djurslag om vilket man kunnat rapportera att det på kliniskt friska individer vid slakt kunnat påvisas infektiösa bakterier inuti hjärtklaffarna, där de gett upphov till purulent endokardit. Histologiska studier av sådana endokarditer i tidigt skede har avslöjat deras patogenes. Endokarditens patogenes har klarlagts genom att samtliga undersökta klaffar har kommit från kliniskt helt friska djur, dvs djur som vid slakten inte visat några symtom på hjärtinsufficiens. Detta tyder på att sjukdomen varit i preklinisk fas. Samtidigt visar den histologiska bilden den typ av purulent inflammation som är typisk för infektion med bakterier.

Denna patogenes skiljer sig helt från den teoretiska modell som används inom humanmedicinen för att förklara den humana valvulärendokarditens patogenes (1, 12, 20, 21).

BAKGRUND

Färska blödningar på slaktkroppen kan ibland ses vid besiktning av slaktade grisar. Att blödningar påträffas i hjärtklaffarna är däremot mindre vanligt, men bör vara ett observandum. När sådana blödningar förekommer är de vanligtvis lokaliserade till mitralisklaffen, men kan i vissa fall samtidigt också ses på trikuspidalisklaffen (Figur 1).

Vid bakteriologisk undersökning av sådana blödande klaffar har påvisats infektion med streptokocker, i vissa fall jämsides med rödsjukebakterier (13).

Vid histologisk undersökning av dessa klaffar sågs blödningarna vara lokaliserade till klaffens spongiosa, ofta just under ett intakt endokardium på klaffens atriumsida (13) (Figur 2). Blödningarna var alltid färska utan några tecken till erytrofagocytos eller hemosideros.

I samtliga blödande klaffar fanns, vid sidan av de färska blödningarna, även en inflammatorisk reaktion, också den lokaliserad till spongiosan. Denna reaktion varierade i utseende från en härdformig till diffus infiltration av leukocyter med vaskulit till en uttalad prevegetation med nekroser, blödningar och granulationsvävnad. ➤

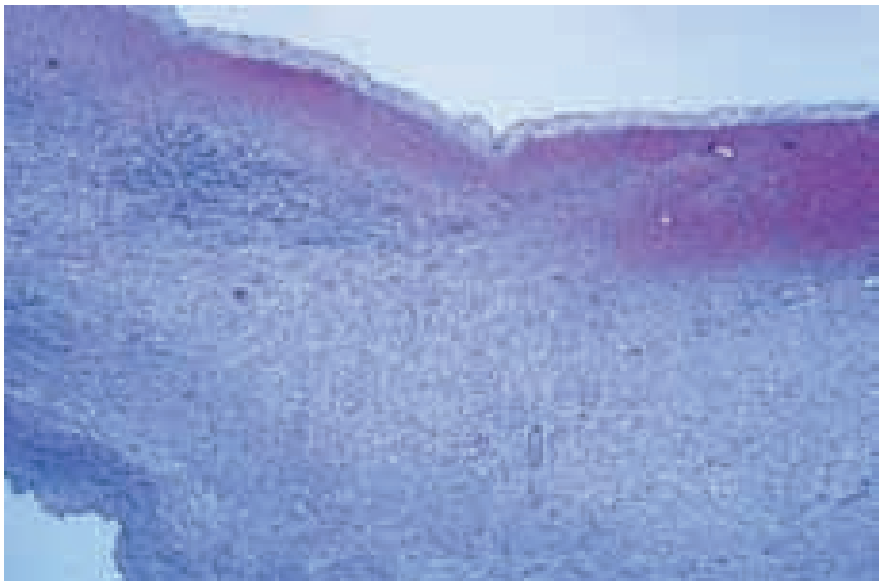

FIGUR 2. *Histologisk bild av tvärskuren mitralisklaff från slaktad, kliniskt frisk gris spontant infekterad med streptokocker. På klaffens atriumsida (upptill) framträder ett intakt, oskadat endokard som ett ljust band. Närmast under detta endokard ses multipla färska blödningar (röda fält). Upptill till vänster ses ansamling av leukocyter tydande på purulent endokardit. I spongiosan (centralt i klaffen) ses multipla vaskuliter. Vänster kammare skymtar i nedre vänstra hörnet. HE-färgning.*

➤ Åldern på förändringarna uppskattades till att vara från omkring ett dygn upp till en vecka eller mera. Åldersbestämning av patologiska förändringar grundar sig i allmänhet på studium av sårläkningsprocesser i stillhet. När det gäller hjärtklaffar är det extra svårt att bedöma hur utseendet av sjukliga förändringar påverkats av att klaffen under hela processen varit i rörelse.

Slutsatsen av dessa båda samtida fynd blev att inflammationen hade orsakats av bakterier och uppstått före slakten, medan blödningarna var färska och hade inträffat under själva slakten. Orsaken till att blödningar uppstått var att klaffarna genom inflammation försvagats så mycket att de inte klarat den stress som slaktens olika moment medfört och som slutat i hypovolemisk chock.

KÄRLFÖRSÖRJNING AV HJÄRTKLAFFAR

Genom dessa fynd har det kunnat konstateras att bakterierna vid infektiös endokardit kommit in i klaffen genom de blodkärl som försörjer klaffen. Endokarditen har startat i klaffens inre, i spongiosan, för att sedan kunna nå klaffens yta inifrån. I en tidigare studie (13) klövs hjärtklaffar sterilt på det bakteriologiska laboratoriet (SVA) varefter ena halvan av klaffen användes för bakteriologisk undersökning och den andra för histologisk undersökning. Det var inuti klaffarna som bakterierna påvisades. I spongiosan fanns också de purulenta inflammationerna samtidigt som överliggande endokard var intakt (se Figur 2 och Figur 3).

Ett villkor för att denna utveckling har kunnat ske är att klaffen försörjs av egna blodkärl. Sådana blodkärl har också kunnat påvisas i mitralisklaffar inte bara hos gris (3, 7, 10, 17, 18) utan även hos alla de andra däggdjur som undersökts i detta avseende, nämligen nöt (18), får (18), hund (2, 10, 16), kanin (19) och marsvin (5, 19).

Även hos människa har sådan blodförsörjning av klaffarna kunnat påvisas av flera författare (3, 6, 9, 14, 22). I-Ida och medarbetare (9) har till och med använt specifika immunhistokemiska metoder (factor VIII-relaterat antigen och CD34) för att påvisa blodkärl i människans mitralisklaffar. Tidigare ansågs att konstaterade blodkärl i humana hjärtklaffar vid endokardit orsakats av reumatisk feber. Observeras bör dock att medan reumatisk feber nu nästan helt utrotats i utvecklade länder har inte antalet fall av human endokardit minskat i motsvarande grad (15).

Idag baseras den humana endokarditforskningen på en icke bevisad teori som går ut på att det primärt uppstår en mekanisk skada i endokardiet på klaffens yta. Denna skada följs av trombocytanhopning och fibrinutsvettning (NBTE, ”non-bacterial thrombotic endocarditis”) som gör att bakterier i blodet fastnar (23) och att en vegetation bildas (1, 20, 21). En förutsättning för denna teori är en övertygelse om att det saknas blodkärl i människans hjärtklaffar.

EXPERIMENTMODELL

Grunden till den humanmedicinska teorin är en experimentmodell på kanin där man framkallar en endokardit genom att föra in en kateter i hjärtat, skada klaffens endokard mekaniskt och sedan spruta bakterier i blodet (4, 8). På gris har Jones (11) visat att det räcker med att enbart spruta bakterier i blodet för att en vegetation skall bildas. Man behöver alltså inte skada klaffen mekaniskt. I en tidigare undersökning (13) är också de spontana infektionerna och inflammationerna i samtliga fall lokaliserade till klaffens inre (spongiosan) medan dess endokard är intakt och oskadat (se Figur 2).

Inom humanmedicinen söker man en ny experimentell däggdjursmodell (Hogevik, Uddevalla, personligt meddelande 2010). Grisen borde vara en lämplig sådan eftersom man då enbart behöver spruta bakterier i blodet utan att manipulera klaffen (11).

REKOMMENDERADE ÅTGÄRDER VID BESIKTNINGSFYND

Om man vid kontrollbesiktning av slaktad gris finner en blödande hjärtklaff bör man misstänka att en infektiös endokardit föreligger. Man bör kontrollera om det finns andra tecken till infektion och om möjlig infektionsport (t ex bitsår på svans eller övriga kroppen) kan påvisas. Klaffen bör skäras ut för bakteriologisk undersökning och därefter läggas i formalin och sändas till SVA. Griskroppen bör också bli föremål för allmän bakteriologisk undersökning.

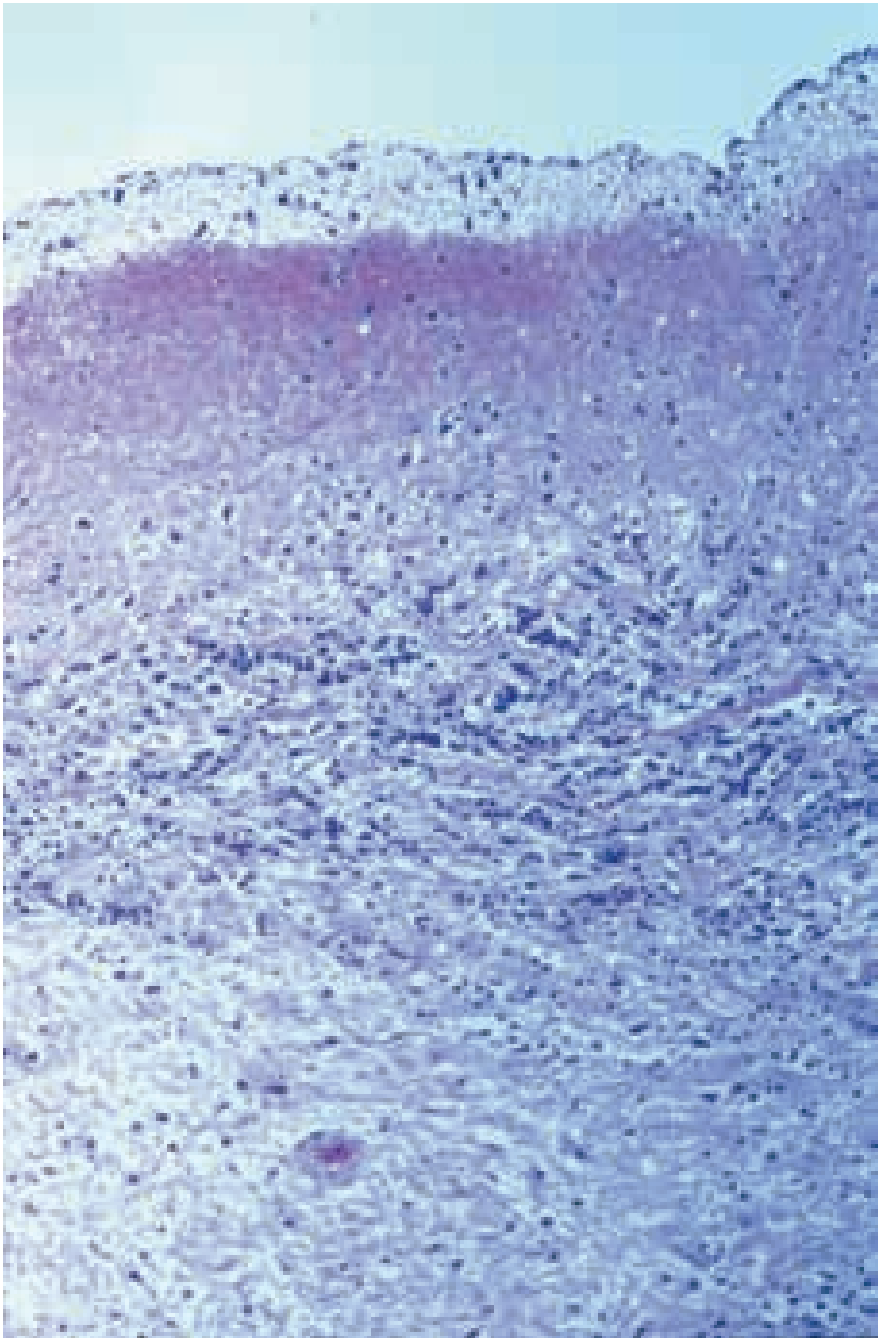

FIGUR 3. *Mitralisklaff från gris där det överliggande endokardiet är intakt, där blödningen ligger just under endokardiet och där själva inflammationen (leukocytinfiltrationen) ligger på djupet i spongiosan. Nedtill ses också ett mindre blodkärl. HE-färgning.*

SUMMARY

Hemorrhagic mitral valves in the pig may indicate an infectious endocarditis

Hemorrhagic mitral valves in slaughtered clinically healthy pigs have revealed early phases of infectious valvular endocarditis suitable for pathogenetic studies. The infections and the early inflammatory reactions were both localized to the inner part of the valves, the spongiosa, and the covering endocardium was intact and undamaged. The infectious bacteria had gained entry to the valves through the blood vessels. The theoretic model of the pathogenesis of valvular endocarditis in man is discussed.

Referenser

1. Bashore TM, Cabell C & Fowler V. Update on infective endocarditis. Curr Probl Cardiol, 2006, 31, 274–352.
2. Cooper T, Napolitano LM, Fitzgerald MJT, Moore KE, Daggett WM, Willman VL, Sonnenblick EH & Hanlon CR. Structural basis of cardiac valvular function. Arch Surg, 1966, 93, 767–771.
3. De Biasi S, Vitellaro-Zuccarello & Blum I. Histochemical and ultrastructural study on the innervation of human and porcine atrio-ventricular valves. Anat Embryol, 1984, 169, 159–165.
4. Durack DT & Beeson PB. Experimental bacterial endocarditis. I: Colonization of a sterile vegetation. British Journal of Experimental Pathology, 1972, 53, 44–49.
5. Ellison JP & Hibbs RG. The atrioventricular valves of the guinea pig. I: A light microscopic study. American Journal of Anatomy, 1973, 138, 331–345.
6. Fann JI, Ingels NB Jr & Miller DC. Pathophysiology of mitral valve disease. In: Cohn LH, ed. Cardiac surgery in the adult. New York, McGraw-Hill, 2008, 973–1012.
7. Gagna C, Meier D, Ru G, Pospischil A & Guarda F. Pathology of mitral valve in regularly slaughtered pigs: an abattoir survey on the occurrence of myxoid degeneration (endocardiosis), fibrosis and valvulitis. J Vet Med A, 1998, 45, 383–395.
8. Garrison PK & Freedman LR. Experimental endocarditis I. Staphylococcal endocarditis in rabbits resulting from placement of a polyethylene catheter in the right side of the heart. Yale J Biol Med, 1970, 42, 394–410.
9. I-Ida T, Tamura K, Tanaka S & Asano G. Blood vessels in normal and abnormal mitral valve leaflets. Journal of Nippon Medical School, 2001, 68, 171–180.
10. Johnson RA & Blake TM. Lymphatics of the heart. Circulation, 1966, 33, 137–142.
11. Jones JET. Experimental streptococcal endocarditis in the pig: The development of lesions 18–48 hours after inoculation. J Comp Pathol, 1982, 92, 301–308.
12. Järplid B. Pathogenesis of infective valvular endocarditis. Scandinavian Journal of Infectious Diseases, 2010, 42, 629–630.
13. Järplid B, Brennius E & Nilsson N-G. Observations of apparent early valvular endocarditis in swine. J Vet Diagn Invest, 1997, 9, 449–451.
14. Marron K, Yacoub MH, Polak JM, Sheppard MN, Fagan D, Whitehead BF, De Leval MR, Anderson RH & Wharton J. Innervation of human atrioventricular and arterial valves. Circulation, 1996, 94, 368–375.
15. Moreillon P & Que Y-A. Infective endocarditis. The Lancet, 2004, 363, 139–149.

16. Noguchi T, Shimada T, Nakamura M, Uchida Y & Shirabe J. The distribution and structure of the lymphatic system in dog atrioventricular valves. Arch Histol Cytol, 1988, 51, 361–370.
17. Retzlaff N. Untersuchungen zur Pathogenese der Rotlaufendocarditis. Zentralblatt der Veterinärmedicin, 1959, 6, 260–285.
18. Smith RB & Taylor IM. Vascularization of atrioventricular and semilunar valves in cattle, pigs and sheep. Cardiovasc Res, 1971, 5, 194–200.
19. Smith RB & Taylor IM. Atrioventricular and semilunar valve vascularization in rabbits and guinea pigs. Acta Anatomica, 1971, 78, 1–8.
20. Sullam PM, Drake TA & Sande MA. Pathogenesis of endocarditis. Am J Med, 1985, 78, 110–115.
21. Thiene G & Basso C. Pathology and pathogenesis of infective endocarditis in native heart valves. Cardiovasc Pathol, 2006, 15, 256–263.
22. Wearn JT, Bromer AW & Zschiesche AB. The incidence of blood vessels in human heart valves. Am Heart J, 1936, 11, 22–33.
23. Widmer E, Que YA, Entenza JM & Moreillon P. New concepts in the pathophysiology of infective endocarditis. Current Infectious Disease Report, 2006, 8, 271–279.

***BERTIL JÄRPLID,** leg veterinär, docent, Cellovägen 85, 756 54 Uppsala.
E-postadress: jarplid@telia.com

AVFs Representantskapsmöte behöver delegater

Du som är medlem i Anställda Veterinärers Förening (AVF) – ta chansen att påverka din förening! Nominera dig själv eller någon annan du litar på till AVFs sjätte Representantskapsmöte!

Representantskapsmöte (RM) den 19–20 oktober 2011

Representatskapsmötet består av 20 delegater. Varje år nomineras och väljs ca hälften av dessa samt deras reserver genom elektroniskt direktval. Mandattiden är två år både för ordinarie och reserver. Sedan är det RM som väljer ny styrelse, bestämmer om verksamheten, drar upp riktlinjer för förhandlingsarbetet m m. På AVFs hemsida *www.svf.se/sv/AVF/* under *Medlemsinformation* och *Representatskapsmöte* kan du se vilka som redan är valda t o m 2011.

Representantskapsmötet är indelat i 5 Valkorporationer – VK 1 till VK 5, där antalet anställda inom respektive grupp styr antalet delegater. Inom de olika valkorporationerna ska i år delegater och reserver väljas enligt nedanstående:

VK 1	Anställda vid djursjukhus och -kliniker	4 st (3 ordinarie + 1 reserv)
VK 2	Statligt anställda distriktsveterinärer inom DVO	2 st (2 ordinarie)
VK 3	Statligt anställda officiella veterinärer inom enheten för köttillsyn	1 st (1 reserv)
VK 4	Övriga offentligt anställda i stat, kommun, länsstyrelser m m (SJV, SLV, Lst, SLU, SVA, Läkemedelsverket, Miljö- och hälsoskyddsförvaltningarna, m m)	4 st (3 ordinarie + 1 reserv)
VK 5	Enskilt anställda (läkemedelsföretag, husdjursföreningar m m)	2 st (1 ordinarie + 1 reserv)

Nomineringar sker fram till den 23 maj 2011

Lämna dina förslag på delegater, med fullständigt namn och adress, skriftligt eller via e-post till ***Valberedningens ordförande Olle Rydell, Kvistgårdsvägen 4, 784 63 Borlänge, olle.rydell@lansstyrelsen.se***, 0243-23 90 77, 070-697 73 28. Vi måste också få ett yttrande, t ex via e-post, från dem du nominerar, att de har accepterat och kan komma den 19–20 oktober, annars gäller inte nomineringen. Vi vill självklart också veta namnet på dig som nominerar.

Valet sker den 7–23 juni 2011 fram till kl 24:00

När nomineringsperioden är slut kommer vi att skicka ut ett mail till alla med information och möjlighet att välja delegater via det elektroniska direktvalssystemet.

AVFs styrelse

PER WALLGREN, leg veterinär, VMD, docent, professor, statsveterinär,
svensk och europeisk specialistkompetens i grisens sjudomar,
NILS LUNDEHEIM, agronom, AgrD, docent, forskningsledare och
CARL-JOHAN EHLORSSON, leg veterinär, djurhälsoveterinär
svensk specialistkompetens i grisens sjukdomar*

Friska grisar – lönsamma och miljövänliga

Varje år drabbas svensk slaktgrisproduktion av kostnader på runt en miljard kronor på grund av suboptimal produktion, enligt beräkningar i följande artikel. Mycket går enligt författarna att göra för att förbättra lönsamheten. Beräkningarna visar också att varje förbättring av det totala foderutnyttjandet med en procent minskar kvävebelastningen på luft och vatten årligen med 65 ton kväve.

INLEDNING

Att föda upp friska djur är en självklar målsättning inom lantbruket, vilket kan avläsas i aktiviteter och slogans som är riktade såväl internt inom branschen som externt gentemot konsumenter. Förutom att förorsaka lidande medför infektioner prestationsnedsättningar. Utöver de etiska aspekterna belastar således sjukdomar även lantbruken ekonomiskt (Figur 1). Effekten av att utrota sjukdomar som mykoplasmapneumonier (12), dysenteri (17) eller skabb (11) i grisbesättningar är väldokumenterad och den positiva effekten av sådana saneringar beror även på att andra smittämnen decimeras till följd av de utförda åtgärderna (16).

En generell dämpning av smittrycket kan åstadkommas med åldersektionering där stallenheter töms och rengörs mellan uppfödningsomgångar (7, 8). Den yttersta formen för sjukdomsprofylaktiska uppfödningssystem utgörs av specifikt patogenfria system, så kallade SPF-system (18). Synonyma benämningar är ”minimal disease” respektive Serogris® (15).

Sjukdomsbekämpning bör även tilldelas en ekologisk betydelse (6). Den svenska grisproduktionen belastar miljön med slaggprodukter från cirka 4 500 ton foder per dag. Det genomsnittliga kväveinnehållet per ton foder är cirka 24 kg. Om grisarna utnyttjar detta till 75 procent ”spills” dagligen cirka 27 ton outnyttjat kväve. På årsbasis motsvarar det 9 855 ton kväve. Av denna mängd beräknas cirka hälften kunna utnyttjas i växtföljden, medan den andra hälften kommer att belasta vatten och luft. För varje procent som foderutnyttjandet kan förbättras hos grisarna minskar kvävebelastningen på luft och vatten med 65 ton per år (se faktaruta). ➤

FIGUR 1. *Att föda upp friska grisar är en självklar målsättning. Sjukdom orsakar lidande och belastar lantbruken ekonomiskt.*

Kväveläckage till följd av grisproduktion i Sverige

Foder innehåller cirka 15 procent protein som i sin tur innehåller cirka 16 procent kväve. Detta ger 24 kg kväve per ton foder. Grisarna beräknas utnyttja cirka 75 procent av detta kväve. Av det outnyttjade kvävet kan cirka 50 procent återanvändas i växtföljden, medan kväveläckaget utgörs av resterande 50 procent dvs cirka 3 kg kväve per ton foder.

Övergripande
Sveriges grisar konsumerar dagligen cirka 6 000 ton foder, varvid luft och vatten årligen belastas med cirka 6 570 ton kväve.

Generellt
Varje förbättring av det totala foderutnyttjandet med 1 procent minskar kvävebelastningen på luft och vatten årligen med 65 ton kväve.

Slaktsvinsledet
Varje förkortning av slaktsvinsperiodens längd med en dag minskar foderförbrukningen med 10 800 ton per år. Detta motsvarar att kvävebelastningen på luft och vatten under ett år minskar med 32,5 ton kväve.

Smågrisledet
Varje förkortning av smågrisperiodens längd med en dag minskar foderförbrukningen med 4 400 ton per år. Detta motsvarar att kvävebelastningen på luft och vatten under ett år minskar med 12,1 ton kväve.

➤ Målsättningen med denna artikel är att illustrera hur infektioner och suboptimeringar påverkar den svenska grisproduktionen. Vi har även jämfört förbrukningen av antibiotika och vacciner i några besättningar.

MATERIAL, METODER OCH BAS-RESULTAT

Intäkter och kostnader

Kostnad för djur och djurhållning redovisas i Tabell 1. De utgår från definitioner som redovisats tidigare (13), men har anpassats till nutid. Vecka 18 år 2010 värderades en förmedlingsgris till 463 kronor och slaktvärdet till 990 kronor enligt officiella prislistor. Priset för att inhandla en dräktig gylta var denna vecka 3 320 kronor och priset för två semindoser var 100 kronor. Kostnaden för att hålla djuren ska dras av från intäkterna.

Vid dödsfall av växande djur och vid kastningar utgörs förlusten av inköpskostnad + förluster för att hålla djuren fram till dess. Suggor som dör beräknas ersättas genom inköp. Vid omlöpningar räknas förlusten till 21 dagars hållning + förnyad insemination.

Produktionsresultat och medicinförbrukning

Produktionsresultaten för 2009 har hämtats från PigWin och redovisas som medeltal samt de högst och lägst producerande kvartilerna i Tabell 2. Där återfinns också produktionsresultaten för en integrerad serogrisbesättning samma år. Förbrukningen av antibiotika och vacciner är dokumenterad i detalj för serogrisbesättningen under en period av 18 år (Tabell 3). Resultaten har räknats om till förbrukning per sugga och år enligt priser i Fass vet 2009. I Tabell 3 återfinns även dokumentationen av medicinförbrukningen i detalj för ett antal konventionella besättningar med olika hälsoläge under 2009. Även för dessa besättningar har förbrukningen omräknats till kostnad per sugga och år. Då besöksfrekvensen av veterinärer förväntas vara i stort sett likadan i alla besättningar bortses från dessa kostnader i jämförelserna.

RESULTAT OCH DISKUSSION

Kostnader för dödlighet

Vi utgår från kalkylen att vi i Sverige slaktar tre miljoner grisar per år och ”räknar baklänges”. Vid en dödlighet i slaktgrisledet av 2,4 procent sätts 3 072 000 smågrisar in i slutgödningsstallarna. De ekonomiska förlusterna för de 72 000 slaktgrisar som dör motsvarar 53 miljoner kronor (Tabell 4). Dödligheten från avvänjning till förmedling är i medeltal 2,3 procent, vilket betyder att 70 700 smågrisar årligen dör mellan avvänjning och förmedling till en kostnad av 27 miljoner kronor. I Sverige föds alltså 3 678 000 levande smågrisar varje år, varav 534 300 (17 %) dör före avvänjning. Kostnaden för denna dödlighet uppgår till 191 miljoner (Tabell 4) (Figur 2).

Vid en dokumentation om utslagning av suggor konstaterades att 85 procent av de utslagna suggorna slaktats, att elva procent avlivats på annat sätt och att fyra procent av suggorna som lämnar besättningen är självdöda (5). Med en årlig rekryteringstakt av cirka 50 procent betyder det att cirka två procent av suggorna årligen dör på ett för ägaren oplanerat sätt. Då det finns 136 400 suggor i Sverige beräknas därmed 2 728 suggor dö årligen, vilket motsvarar en förlust av 11 miljoner kronor (Tabell 4).

Kostnader till följd av reproduktionsstörningar

Omlöpningsfrekvensen är enligt PigWin 8,3 procent, vilket för 136 400 suggor som betäcks 2,2 gånger om året motsvarar 49 kronor per årssugga, eller totalt 6,7 miljoner kronor per år. De suggor som kastar (1,5 %) beräknas orsaka lika stora kostnader, dvs 49 kronor per årssugga eller totalt 6,7 miljoner kronor per år (Tabell 4).

Kostnader till följd av suboptimal tillväxt

Medelåldern vid slakt inom PigWin är 181 dagar, vilket ska jämföras med 141 dagar för den serogrisbesättning som ingått i studien. Skillnaden på 40 dagar motsvarar 240 kronor per gris. På natio-

Tabell 1. Intäkter och kostnader inom svensk grisproduktion.

	Värde i SEK		
Kategori	Intäkt	Kostnad per dag	Kostnad per dödsfall
Smågris	463 (förmedling)	0	358
Avvand gris	463 (förmedling)	3	388
Slaktgris	990 (slakt)	6	753
Sugga	-	8	4 020
Sugga, omlöp	-		268 (omlöp)
Sugga, kastning	-		2 985 (kastning)

nell nivå motsvarar detta 720 miljoner kronor på grund av suboptimal tillväxt (Tabell 4). I den övre kvartilen inom PigWin slaktas grisarna vid 171 dagar och den undre kvartilen vid 192 dagar. Mellan dessa segment skiljer således uppfödningstiden med 21 dagar, vilket motsvarar 126 kronor per gris i uppfödningskostnad. ➤

Tabell 2. Produktionsresultat för svensk serogrisproduktion och för besättningar anslutna till PigWin i Sverige under 2009.

		SPF	PigWin, 2009		
		Sero	Bästa 25 %	Medel	Sämsta 25 %
Levande					
Födda per sugga och år	antal	29,7	29,2	27,0	22,9
Avvanda per sugga och år	antal	25,2	25,4	23,0	19,0
Levererade per sugga och år	antal	25,2	25,0	22,5	18,7
Slaktade per sugga och år	antal	25,1	24,5	22,0	18,1
Dödfödda					
Dödfödda per sugga och år	antal	3,7	2,0	2,2	2,4
Dödlighet					
Före avvänjning	%	15,5	14,8	17,0	20,7
Avvänjning – förmedling	%	0,1	1,6	2,3	3,6
Slaktsvinsperioden	%	0,5	1,8	2,4	3,2
Suggor, beräknat	%	0,2	1,0	2,0	3,0
Reproduktion					
Omlöpningar	%	8,0	6,0	8,3	10,2
Kastningar, beräknat	%	0,2	1,0	1,5	2,0
Tillväxt					
Ålder vid 30 kg	dagar	70	80	83	86
Uppfödning lev till slakt	dagar	71	91	98	106
Uppfödning födsel till slakt	dagar	141	171	181	192

Tabell 3. Årlig förbrukning av antibiotika och vacciner per sugga och år samt kostnader för detta för en serogrisbesättning och för ett urval konventionella besättningar med säkert dokumenterad användning av läkemedel.

Typ	Storlek	År	Antibiotika/sugga i produktion		Vaccinationer och kostnad/sugga i produktion		
			Engångsbeh (kg gris)	Kostnad (SEK)	Suggor	Smågris	Kostnad (SEK)
Serobesättn.							
Integr	25	91–96	1,9 ± 1,6	3	Ery, PPV	-	46
Integr	55	97–03	2,6 ± 1,4	8	Ery, PPV	-	46
Integr	170	04–09	3,6 ± 2,1	8	Ery, PPV	-	46
Konv. besättn							
Integr	35	2009	0	0	Ery, PPV	PCV2	306
Integr	85	2009	1 291	171	Coli-Ery-PPV	PCV2	338
Integr	96	2009	375	19	Ery PPV PCV2	-	141
Integr (a)	100	2009	360	18	Ery PPV PCV2	PCV2	191
Integr	270	2009	341	26	Coli-Ery-PPV	-	78
Smågris	50	2009	0	0	Coli-Ery-PPV	PCV2	338
Smågris	50	2009	333	22	Coli-Ery-PPV	PCV2	338
Smågris	50	2009	484	94	Ery, PPV	PCV2	306
Smågris	85	2009	353	18	Coli-Ery-PPV	PCV2	338
Smågris	96	2009	87	14	Coli-Ery-PPV	PCV2	382
Smågris	220	2009	297	18	Coli-Ery-PPV	PCV2 SEP	511
Smågris	1 000	2009	1 639	245	Coli-Ery-PPV	PCV2 SEP	511
Slaktsvin (b)	2 760	2009	6	0,46	-	-	-
Slaktsvin (b)	4 650	2009	5	0,23	-	-	-

Ery = rödsjuka; PPV = parvovirus; PCV2 = circovirus; SEP = Mycoplasma hyopneumoniae
a = besättningen övergick under året från att vaccinera smågrisar mot PCV2 till att vaccinera suggor. Här har den faktiska kostnaden tagits upp.
b = kostnad per slaktsvin och år. Multiplicera med 22 för att räkna ut kostnaden per fiktiv sugga

Foto: Bengt Ekberg

Figur 2. *I Sverige föds 3 678 000 levande smågrisar varje år, varav 17 procent dör före avvänjning. Kostnaden för denna dödlighet uppgår till 191 miljoner kronor.*

➤ Kostnader på suggnivå

Om man summerar de nämnda kostnaderna motsvarar de totala förlusterna och uteblivna intäkterna till följd av sjukdomar och outnyttjat tillväxtmaterial drygt en miljard kronor årligen, vilket i sin tur motsvarar 7 449 kronor per sugga och år (Tabell 4).

Kostnader för mediciner

Kostnaden för mediciner är svår att beräkna, men det bör noteras att kostnaden för vacciner och antibiotika var 54 kronor per sugga och år i den studerade serogrisbesättningen. I de konventionella besättningarna varierade vaccinationskostnaden mellan 78 och 511 kronor och antibiotikakostnaden mellan 0 och 245 kronor per sugga och år (Tabell 3). Ett visst storlekssamband kan skönjas, men av tabellen framgår också att det inte behöver vara så.

Effekter på besättningsnivå

Kostnader till följd av förluster och outnyttjad genetisk tillväxtpotential redovisas i Tabell 5. Resultaten för de olika segmenten inom PigWin jämförs där på suggnivå med serogrisproduktion.

DISKUSSION

En miljard kronor eller 7 449 kronor per sugga i aktiv produktion. Varje år belastas primärproduktionen med denna kostnad för suboptimal produktion (Figur 3). Dessutom tillkommer mellan 78 och 756 kronor per sugga och år för vacciner och antibiotika, vilket för hela populationen betyder ytterligare mellan 10 och 100 miljoner kronor.

Det är inte realistiskt att hela detta belopp skulle kunna sparas in, men mycket går att göra för att förbättra lönsamheten och mycket har också gjorts. 1986 års förbud mot inblandning av lågdosantibiotika i fodret gjorde skillnaden mellan kontinuerliga och åldersektionerade produktionssystem uppenbar (7, 8). Särskilt tydligt framstod detta i samband med avvänjning. Under det första året efter förbudet steg dödligheten efter avvänjning med 50 procent på riksnivå, vilket motsvarade en ökning från 2,4 till 3,6 procent. Samtidigt fördubblades antalet avvänjningsdiarréer och åldern för att uppnå 25 kg vikt steg med en vecka (10).

Förbudet 1986 bidrog därför verksamt till att styra produktionen mot en form där växande djur av olika åldrar inte blandas. Hälsoläget förbättrades och antibiotikaförbrukningen sjönk (1). Detta har blivit internationellt uppmärksammat och framhållits som ett föredöme. Inte minst eftersom produktionsresultaten vid sekelskiftet till och med var bättre än de var före förbudet (12). Som visas i denna artikel har de förbättrats ytterligare sedan dess. Sedan 1990-talet har uppfödningen till slakt minskat med 15 dagar i medelbesättningen (från 196 till 181 dagar), trots att slaktvikten höjts något. Detta motsvarar en minskad uppfödningskostnad med 90 kronor per gris, eller 1 980 kronor per sugga i produktion per år.

Avräkningspriserna har inte följt indexutvecklingen och produktionsförbättringar har varit nödvändiga för en lönsam produktion. Under de senaste 20 åren har uppfödningen förkortats med knappt tio dagar bland de bäst pro-

Tabell 4. Årliga uteblivna intäkter inom svensk grisproduktion till följd av dödlighet, reproduktionsstörningar och suboptimal tillväxt. Sverige beräknas ha 136 400 producerande suggor som producerar tre miljoner grisar som slaktas per år, vilket motsvarar 22 grisar per sugga och år.

		Kostnad	
		På riksnivå miljoner kronor	Per sugga kronor
Kostnader för dödlighet			
Före avvänjning	17,0 %	191,3	1 402
Avvänjning – förmedling	2,3 %	27,4	201
Under slaktsvinsperioden	2,4 %	52,8	387
Suggor, beräknat	2 %	11,0	81
Kostnader för reproduktion			
Omlöpningar	8,3 %	6,7	49
Kastningar, beräknat	1,5 %	6,7	49
Uppfödningskostnader			
Uppfödning till slakt (40 dagar extra x 22 årsgrisar)*		720,2	5 280
Totalt		1 016,1	7 449

** Medelålder vid slakt inom PigWin-anslutna besättningar är 181 dagar jämfört med 141 för seroproduktion. I medeltal genererar varje sugga 22 grisar per år och det kostar 6 kronor per dag att hysa ett slaktsvin.*

ducerande besättningarna och med 15 dagar för övriga kategorier. Besättningar som inte lyckats få lönsamhet har slutat, vilket troligen bidragit till såväl den skenbart högre förbättringen hos de lägst producerande besättningarna som till att grisproduktionen i Sverige har sjunkit från fyra till tre miljoner slaktade grisar per år.

Den förbättrade tillväxten hos grisarna har bidragit till att kvävebelastningen på miljön minskat med 500 ton per år för de tre miljoner grisar som föddes upp under 2009, jämfört med då samma antal grisar föddes upp på 1990-talet (Figur 4). Om medeluppfödningstiden kunde förkortas till 171 dagar som motsvarar de 25 procent bästa besättningarna i PigWin, skulle kvävebelastningen minska med ytterligare 325 ton om året.

Ett annat sätt att effektivisera produktionen är att producera fler grisar per sugga och år och det har framförts att kullstorleken måste öka. Större kullar medför dock ojämnare grisar och en lägre medelvikt. Dessutom är det långt ifrån alla suggor som har mer än 14 fungerande spenar. Åtgärder för att öka överlevnadsgraden hos de grisar som föds förefaller därför minst lika relevanta. En svensk sugga föder i medeltal 27 levande smågrisar per år, varav endast 22 når slaktvikt. Trots att suggan i sin naturliga miljö sällan avvänjer mer än cirka hälften av de kultingar som föds borde dödligheten före avvänjning som idag motsvarar 1,8 grisar per kull kunna minskas. Om den minskas med ett djur per kull som föds skulle varje sugga producera 2,2 grisar mer per år och den nationella produktionen skulle öka med tio procent (300 000 slaktgrisar per år) med bibehållet antal suggor i produktion. Därmed skulle nettointäkten per sugga öka med i genomsnitt 578 kronor per år (1 010 kronor för serogris, 680 kronor för de 25 procent bästa och 442 kronor för de 25 procent sämsta – se Tabell 5).

Som framgår av Tabell 3 och 5 skiljer vaccinationskostnaderna med drygt 400 kronor per sugga och år för de besättningar där detta redovisats i detalj. Kostnaden för varje vaccinerad gris är cirka 15 kronor och det kan vara klokt att undersöka om vaccination av växande grisar är nödvändig. I besättningar med klinisk PMWS (Postweaning Multisystemic Wasting Syndrome) förbättrar PCV2-vaccination av smågrisarna ofta såväl hälsoläget som ekonomin positivt. Däremot finns det rapporter som inte noterat någon positiv effekt av att vaccinera smågrisarna i besättningar som bekämpat ett PMWS-utbrott, varken mot PCV2 eller mot *Lawsonia intracellularis* (3, 4). Att vaccinera slaktgrisar ➤

Foto: Bengt Ekberg

Figur 3. *Varje år belastas primärproduktionen med en miljard kronor eller 7 449 kronor per sugga i aktiv produktion på grund av suboptimal produktion.*

➤ mot *Mycoplasma hyopneumoniae* kan såväl minska sjukdomsfynd vid slakt som vara ekonomiskt lönsamt (9), men det kan vara relevant att kontrollera att så sker i varje enskilt fall.

De förluster på grund av sjukdomar och outnyttjade potentialer som redovisas här kan tyckas mycket stora, men de är i högsta grad realistiska. Då liknande beräkningar presenterades för tio år sedan angavs potentiella förluster vid introduktion av sjukdomen PRRS (Porcine Reprodcutive and Respiratory Syndrome) till minst 2 000 kronor per sugga och år (13), vilket av många avfärdades som en orealistiskt hög siffra. När Sverige under 2007 drabbades av PRRS under en kort period motsvarade förlusterna i den besättning där en beräkning av detta kunde genomföras till drygt 2 400 kronor per sugga och år fram till avvänjning, dvs slaktgrisperioden undantagen (2). Detta konstaterande låg också bakom att Jordbruksverket vid en utredning efter epizootiutbrottet konstaterade att det är ekonomiskt försvarbart att bekämpa PRRS även vid eventuella ytterligare framtida utbrott (12).

Sjukdomsförebyggande åtgärder är betydelsefulla. Skillnaden mellan den bästa kvartilen inom PigWin och serogrisbesättningen antyder även att betydelsen av subklinisk sjuklighet av okänd genes är stor.

SUMMARY

Healthy pigs – environmentally smart and profitable

Sweden has 136 400 sows, and 22 pigs per sow are annually reared to market weight, corresponding to a production of three million fatteners. The mortality rate from birth to weaning is 17 %, corresponding to an annual loss of 22.5 million Euro. If one extra pig could be reared to market weight from each litter, the Swedish pig production would increase with 300 000 pigs (10 %) at a very limited extra cost.

During the post weaning period and from allocation to slaughter the mortality is 2.3 and 2.4 %, respectively. This corresponds to losses of 3.2 and 6.2 million Euro, respectively. Reproduction failures (repeat breedings and abortions) cause losses of another 1.6 millon Euro per year.

The average age at slaughter at approximately 118 kg live weight is 181 days, but SPF pigs reach market weight already at the age of 141 days. This indicates a significant influence of clinical and subclinical infections. As the daily cost for a fattening pig is 0.7 Euro, the rearing of each pig is 28 Euro higher in the mean conventional herd than in the SPF herd used as a reference. Pigs in the top 25 % of the conventional herds reach market weight at 171 days.

The yearly cost for vaccinations in conventional herds ranged from 9 to 60 Euro per sow, compared to 5 Euro per sow in the SPF herd. The SPF herd annually treated less than 4 kg pig with antimicrobials per sow at a cost of 1 Euro per sow and year. In the conventional herds, 0 to 1 639 kg pig was treated with antimicrobials per sow and

Foto: Bengt Ekberg

Figur 4. *Den förbättrade tillväxten hos grisarna har bidragit till att kvävebelastningen på miljön minskat med 500 ton per år för de grisar som föddes upp under 2009, jämfört med 1990-talet.*

year. The cost for this ranged from 0 to 29 Euro per sow and year.

In total, the annual cost for suboptimal production corresponded to 120 million Euro per year, or to 875 Euro per sow, while the mean net profit from each sow was 677 Euro. Improving health has a large potential. The net profit per sow in the top producing herds was 891 Euro and 1 355 Euro in the SPF herd. Despite the theoretical losses, the pig population in Sweden has a high health status and the pigs perform well from an international perspective. The daily weight gain from 30 to 118 kg is on average around 900 grams per day in the conventional herds. In the top producing conventional herds 960 grams per day, and in the SPF herd included as a reference around 1 200 gram per day.

Healthy animals are also environmentally friendly. The pigs in Sweden consume 4 500 tons of feed every day, which annually will load the environment with 5 000 tons of nitrogen. Every improvement of the feed utilization with 1 % will reduce that loading with 50 tones.

Referenser

1. Bengtsson B, Ericsson Unnerstad H, Greko C, Grönlund Andersson U & Landén A. SVARM/2009. Swedish Veterinary Antimicrobial Resistance Monitoring. SVA, 2010.
2. Carlsson U, Wallgren P, Renström LHM, Lindberg A, Eriksson H, Thorén P, Eliasson-Selling L, Lundeheim N, Nörregård E, Thörn C & Elvander M. Emergence of porcine reproductive and respiratory syndrome in Sweden; detection, response and eradication. Transbound Emerging Diseases, 2009, 6, 4, 121–131.
3. Ehlorsson CJ, Blomqvist G & Wallgren P. Vaccination against PCV2 in a herd that had been declared free from PMWS. Proceedins IPVS, 2010, 21, 423.
4. Ehlorsson CJ, Persson M & Wallgren P. Vaccination against Porcine Circovirus type 2 and *Lawsonia intracellullaris* in a two-site production system with subclinical manifestations of the microbes. Proceedings IPVS, 2010, 21, 424.

Tabell 5. Teoretisk beräkning av intäkter och kostnader per sugga och år bland besättningar anslutna till PigWin i förhållande till serogrisproduktion.

	Kronor per sugga och år			
	Serogris	PigWin		
		Bästa 25 %	Medel	Sämsta 25 %
Intäkt per slaktad gris				
85 kg x 11,65	990	990	990	990
Uppfödningskostnad per gris				
Från avvänjning till 30 kg	105	135	144	153
Från 30 kg till slakt	426	546	588	636
Total uppfödningskostnad	531	681	732	789
Nettointäkt per slaktad gris	459	309	258	201
Antal till slakt per sugga och år	25,1	24,5	22,0	18,1
Nettointäkt per sugga och år	11 521	7 571	5 676	3 638
Skillnad mot Serogris	-	-3 949	-5 844	-7 882
Presumtiva intäkter per sugga och år				
Om alla avvanda skulle gå till slakt	25,2	25,4	23,0	19,0
Nettointäkt per sugga och år	11 567	7 849	5 934	3 819
Om alla levandefödda skulle gå till slakt	29,7	29,2	27,0	22,9
Nettointäkt per sugga och år	13 632	9 023	6 966	4 603
DIREKTA KOSTNADER PER SUGGA				
Beräknade medicinkostnader				
Kostnader för vacciner	46	76–300	76–300	200–500
Kostnader för antibiotika	8	0–100	20–200	100–500
Medicinkostnader, range	54	76–400	96–500	300–1 000
Skillnad mot serogris, range	-	22–346	42–446	246–946
Dödlighet				
Före avvänjning à 358	1 611	1 360	1 432	1 396
Avvänjning – förmedling à 388	0	155	195	116
Under slaktsvinsperioden à 733	74	367	367	440
Suggor, beräknat à 4020	8	40	80	120
TOTALT	1 693	1 922	2 074	2 072
Skillnad mot serogris	-	229	381	379
Reproduktionsstörningar				
Omlöpningar à 268	47	35	49	60
Kastningar, beräknat à 3275	7	33	49	66
TOTALT	54	68	98	126
Skillnad mot serogris	-	14	44	72
TOTALT, dödl o repro	1 747	1 990	2 172	2 198
Skillnad mot serogris	-	243	425	451

5. Engblom L, Lundeheim N, Dalin A-M & Andersson K. Sow removal in Swedish commercial herds. Livestock Science, 2007, 106, 76–86.
6. Holmgren N, Gerth-Löfstedt M, Bergström J & Wallgren P. Prevalence of some respiratory pathogens in different piglet breeding systems. Proceedings IPVS, 1994, 13, 130.
7. Kumm KI. Kvävehushållning och kväveförluster – förbättringsmöjligheter i praktiskt jordbruk. KSLAs Tidskrift, 2004, 143, 12, 9–66.
8. Lindahl E & Wallgren P. Luftvägsinfektioner hos svin. Effekter av sektionering på byggnadsnivå. Svensk VetTidn, 1997, 49, 219–223.
9. Lindberg M, Lundeheim N & Wallgren P. Incidence of SEP-like lung lesions at slaughter before, during and after employing vaccination of fatteners against *Mycoplasma hyopneumoniae*. Proceedings IPVS, 2006, 19, 2, 220.
10. Robertsson JÅ & Lundeheim N. Prohibited use of antibiotics as a feed additve for growth promotion – effects on piglet health and production parameters. Proceedings IPVS, 1994, 13, 282.
11. Smets K, Neirynck W & Vercreuysse J. Eradication of sarcoptic mange from a Belgian pig breeding farm with a combination of injectable and in-feed ivermectin. Vet Rec, 1999, 145, 721–724.
12. Viske D, Norell B, Pettersson L, Widell LM, Nilsson S & Vågsholm I. Hur mycket får PRRS kosta. SJV rapport, 2009:4.
13. Wallgren P. Etiska, ekologiska och ekonomiska synpunkter på sjuklighet bland grisar i Sverige. Svensk VetTidn, 2000, 52, 69–76.
14. Wallgren P, Sahlander P, Hasslebäck G & Heldmer E. Control of infections with *Mycoplasma hyopneumoniae* in swine herds by disrupting the chain of infection, disinfection of buildings and strategic medical treatment. J Vet Med B, 1993, 40, 157–169.
15. Wallgren P & Vallgårda J. Serogrisen – presentation, definition och kravlista. Svensk VetTidn, 1993, 45, 733–735.
16. Wallgren P, Vallgårda J, Söderström P, Johansson S, Björklund K, Björklund T & Svensson B. Infektioners inflytande på tillväxthastigheten hos svin. Svensk VetTidn, 1993, 45, 727–732.
17. Wood EN & Lysons RJ. Financial benefit from the eradication of swine dysentery. Vet Rec, 1988, 122, 277–279.
18. Young GA, Underdahl NR, Sumption LJ, Peo ER, Olsen LS, Kelly GW, Hudman DB, Caldwell JD & Adams CH. Swine repopulation. I Performance within a "disease-free" experiment station herd. J Am Vet Med Assoc, 1959, 134, 491–496.

***PER WALLGREN,** leg veterinär, VMD, docent, professor, statsveterinär, svensk och europeisk specialistkompetens i grisens sjudomar, Enhet för djurhälsa och antibiotikafrågor, Statens veterinärmedicinska anstalt, 751 89 Uppsala.
NILS LUNDEHEIM, agronom, AgrD, docent, forskningsledare,Institutionen för husdjursgenetik, Sveriges lantbruksuniversitet, Box 7023, 750 07 Uppsal.
CARL-JOHAN EHLORSSON, leg veterinär, djurhälsoveterinär, svensk specialistkompetens i grisens sjukdomar, Svenska Djurhälsovården, Valhall Park Byggnad 54, 262 74 Ängelholm.

månadens epiztel

Restriktionsområdena för newcastlesjuka på Gotland och kring Enköping har delvis hävts, men nya riskområden för sjukdomen har upprättats. Epizteln är ett samarbete mellan SVA och Jordbruksverket och är i det här numret sammanställd av Helena Ohlsson, SVA och Charlotta Lindqvist, Jordbruksverket.

NEWCASTLESJUKA

De restriktionsområden som upprättats med anledning av newcastleutbrotten på Gotland och i Enköpings kommun har nu delvis hävts. Dock har nya så kallade riskområden upprättats på grund av nya fynd av PPMV-1 hos vilda duvor, där fjäderfä och andra fåglar i fångenskap ska hållas inomhus tillsvidare. De nya områdena omfattar stora delar av Östergötlands län, stora delar av Västra Götalands län samt Karlskoga kommun. Läs mer om de ändrade områden på Jordbruksverkets webbplats.

Ytterligare ett fall av newcastlesjuka har dessutom konstaterats hos tama duvor i en besättning som föder upp fasaner och duvor till jaktträning. Gården ligger ca tre km från det tidigare utbrottet i Enköpings kommun. Det är samma typ av virus, dvs PPMV-1, som varit orsaken både till de två utbrotten på fjäderfä i år samt den duvdöd som pågått sedan augusti 2010. På den smittade gården har alla fåglar avlivats och saneringsarbetet har påbörjats.

Nya riskområden i Mellansverige för newcastlesjuka har upprättats på grund av nya fynd av PPMV-1 hos vilda duvor.

MISSTANKE OM RABIES HOS TVÅ KATTER

I slutet av februari väcktes misstanke om rabies hos två katter. Fallen hade inget samband med varandra. Den ena katten var en nio år gammal svenskfödd utekatt som visade symtom sedan en knapp veckas tid. Djurägaren misstänkte att den fått räkskal i halsen och uppsökte därför veterinär. Den kunde inte undersökas utan

sedering på grund av aggressivitet. Inget kunde hittas i svalget. Efter ytterligare någon dag återkom djurägaren och då var katten mycket aggressiv, bet i burgallret och anföll vid ögonlysning. Den fick sedan två krampanfall och dog. Undersökning avseende rabies utföll dock negativt.

Den andra katten hade förts in från Serbien fyra veckor gammal (alltså inte enligt regelverket) och sedan plötsligt blivit rädd, aggressiv och skakig. Den avlivades och undersöktes på SVA där rabies kunde uteslutas. ■

■■ Telefonnumret till SVAs epizootologjour är 018-67 40 01.

■■ Detta nummer kan enbart användas då SVAs växel är stängd, dvs utanför ordinarie arbetstid. Epizootijouren ger råd och hjälp till veterinärer vid misstanke om epizootisjukdom. Provsvar eller allmänna råd kan inte ges på detta nummer.

noterat

Tingsrättens dom mot veterinär står fast

I oktober förra året dömdes en veterinär i Skåne för djurplågeri, till 50 dagsböter à 1 000 kronor, vid Lunds tingsrätt. Detta överklagades till hovrätten, som i sitt beslut av den 3 mars meddelade att tingsrättens dom står fast.

Hovrätten har gått igenom handlingarna i målet och kommit fram till att det inte finns skäl att meddela prövningstillstånd. Detta beslut kan överklagas till Högsta Domstolen, vilket i så fall måste ske senast den 31 mars.

En veterinär som döms för djurplågeri kan bli av med sin legitimation. Det är Ansvarsnämnden för djurens hälso- och sjukvård som avgör detta, och den enda myndighet som kan initiera ett sådant ärende dit är Jordbruksverket. I det aktuella fallet är en sådan anmälan redan gjord i och med tingsrättens dom i höstas, men Ansvarsnämnden avvaktar tills domen vunnit laga kraft.

Överdirektör Leif Denneberg, Jordbruksverket, säger att man ser mycket allvarligt på att en veterinär blir fälld för djurplågeri. ”Därför initierade vi en anmälan till Ansvarsnämnden.”

Källa: Tidningen Ridsport den 8 mars. ■

ATG Hästklinikerna säljer alla kliniker

ATG Hästklinikerna AB har beslutat att sälja all klinikverksamhet som bedrivs på 22 platser i landet, meddelades i ett pressutskick den 15 mars. Försäljningen ska inledas under våren 2011 och beräknas ta cirka ett år. Hästklinikernas personal kommer att beredas företräde som köpare.

– Veterinärvården blir bäst när den drivs lokalt, med de speciella förutsättningar som finns vid varje klinik och hos de kunder man behandlar. Genom försäljningen hoppas vi att hästsjukvården kan lyftas ytterligare och bli ännu bättre än idag. För att säkerställa att klinikerna lever kvar på de platser de finns idag kommer ATG initialt att behålla fastigheterna och större investeringar och hyra ut lokalerna till varje klinik, säger ATG Hästklinikernas ordförande Hans Ljungkvist i pressmeddelandet.

Veterinärförbundet har reagerat kraftigt över att ATG som arbetsgivare brutit mot gällande medbestämmandelag (MBL), se även ”Förhandlingsnytt” i denna tidning. ATG kallade till personalförhandling om beslutet flera dagar efter att det var fattat. SVF begär nu skadestånd från ATG för brott mot MBL. ■

Vilken är din diagnos? – EKG

En hund som ätit mycket choklad undersöktes på grund av kräkningar och oro. Fallet är insänt och tolkat av Suzanne Gundler, Regiondjursjukhuset Bagarmossen, Ljusnevägen 17, 128 48 Johanneshov. Svaret är skrivet av Anna Tidholm.

Labrador, tik, sex år

ANAMNES: Hunden hade ätit minst 600 g 70-procentig choklad dagen före besöket. Den vägde 35 kg, hade kräkts och varit orolig.

STATUS: Måttligt nedsatt allmäntillstånd, takykardi ca 180/min, bultande puls. Hunden verkade vara lite förvirrad.

EKG: se Figur 1, avledning II, pappershastighet 25 mm/s (OBS långsam pappershastighet).

FIGUR 1. *EKG, avledning II, 1 cm = 1 mV, pappershastighet 25 mm/s.*

SVAR SE SIDAN 49

noterat

Fritt fram för kurs i bedövning

De djurhållare som ska få bedöva sina smågrisar före kastrering måste gå en kurs i hur bedövningen ska gå till – och det är nu grönt ljus att anmäla till Jordbruksverket för den som vill hålla en sådan kurs. Detta meddelade tidningen ATL den 19 mars. Av kriterierna för kursplanen framgår bland annat att kursens huvudlärare ska vara veterinär med god kunskap om de former av anestesi och analgesi som ska läras ut, samt med erfarenhet av grishållning.

Det handlar om att myndigheten vill att djurhållaren ska lära sig hantera smågrisar som ska kastreras på ett stressfritt sätt och ge en effektiv bedövning för att förbättra djurskyddet vid ingreppet. Vill man hålla en utbildning måste Jordbruksverket godkänna den och kursplanen bedöms utifrån myndighetens kriterier.

Från den 1 april har veterinärer möjlighet att skriva ut lokalbedövningsmedel till djurhållare som ska kastrera grisar. I ändringen från Jordbruksverket står också att djurhållare som vill få den möjligheten måste gå en särskild utbildning för att lära sig ge bedövning.

AVS Acta Veterinaria Scandinavica

ACTA VETERINARIA SCANDINAVICA

Den vetenskapliga tidskriften Acta Veterinaria Scandinavica, skapad av de nordiska veterinärförbunden, publicerar sedan 2007 sina artiklar enbart elektroniskt på Internet. Allt material i tidskriften ligger i sin helhet fritt åtkomligt på adressen www.actavetscand.com. Utgivningen finansieras via en avgift från de publicerade författarna, med de nordiska veterinärförbunden som ekonomisk garant.

För aktuellt innehåll och tidigare publicerade artiklar i Acta Veterinaria Scandinavica hänvisas till hemsidan **www.actavetscand.com**.

Många arbetsmiljöbrister på veterinära arbetsplatser

TEXT: JOHAN BECK-FRIIS

Under 2010 genomförde Arbetsmiljöverket inspektioner på ett antal veterinära arbetsplatser i Mellansverige. 95 av 105 inspekterade veterinärstationer och djursjukhus fick krav på att åtgärda arbetsmiljöbrister efter verkets tillsyn i åtta mellansvenska län.

Arbetsmiljöverket konstaterade 2009 att arbetet inom den veterinära verksamheten är relativt riskfyllt och har tidigare inte haft besök i någon större utsträckning. Verket beslutade därför att utföra en riktad kontroll mot arbetsplatser inom djursjukvården under januari till oktober 2010. Ca 100 arbetsställen skulle besökas.

Av Arbetsmiljöverkets rapport framgår att det inte bara är djurhanteringen i sig som kan vara påfrestande och riskabel med tunga lyft, obekväma arbetsställningar, sparkar, bett och klämskador. Inom djursjukvården finns kemikalier, som ska hanteras på ett säkert sätt enligt de säkerhetsdatablad som ska medfölja produkten. Hantering av plastgips som innehåller isocyanater, gasläckage i samband med narkos samt läkemedelshantering kan innebära hälsorisker. Även risk för smitta förekommer.

Många av de brister som upptäcktes gällde dessa områden, enligt verkets rapport. Ofta saknades tillfredsställande rutiner för ett förebyggande arbetsmiljöarbete. Utifrån 105 besökta arbetsplatser ställde verket 628 krav i 95 inspektionsmeddelanden.

FOTO: DENGUY

Av arbetsmiljöverkets rapport framgår att det inte bara är djurhanteringen i sig som kan vara påfrestande och riskabel.

BRA ARBETSMILJÖ GER BÄTTRE VÅRD

– En bra arbetsmiljö för veterinärerna och djurskötarna innebär sannolikt en bättre vård för djuren, säger Boel Callermo, avdelningschef vid Arbetsmiljöverket. När vi diskuterat riskerna med klinikcheferna, inser de betydelsen av bra rutiner.

Inom djursjukvården finns många kvinnor i fertil ålder. Arbetsförhållandena för dem bör särskilt beaktas, konstaterar Arbetsmiljöverket, exempelvis när det gäller påfrestande arbetsställningar, tunga lyft, risker för kemikalier och smitta, röntgenstrålning och organiseringen av arbetet. En del kliniker har tagit sådana hänsyn.

– Fler behöver uppmärksamma detta, säger Boel Callermo.

Kvinnorna står för 75 procent av de anmälda arbetsskadorna bland veterinärer och djurskötare, enligt Arbetsmiljöverkets statistik. Framför allt är det yngre kvinnor som drabbas. Ungefär två tredjedelar av de sysselsatta inom djursjukvården är kvinnor.

GAMLA SANNINGAR LYFTS FRAM

En åtgärd som väsentligt minskar risken att skadas är att fixera djuret vid behandling, fastslår verket i sin rapport. Munkorg är bra och ökar säkerheten. Man bör även ta hjälp av ägaren till djuret så att det håller sig lugnt, och ställa frågor om djurets beteende i olika situationer, ➤

Foto: DenGuy

Kvinnorna står för 75 procent av de anmälda arbetsskadorna bland veterinärer och djurskötare. Framför allt är det yngre kvinnor som drabbas.

➤ påpekas i rapporten. En gammal sanning för de flesta veterinärer men kanske inte alltid omsatt i praktiken.

Vissa distriktsveterinärmottagningar har beaktat kvinnors arbetssituation vid planering av arbetsscheman, så att det bättre går att kombinera arbetsliv och familjeliv. Denna åtgärd kan med fördel spridas till andra mottagningar, menar Arbetsmiljöverket. Ensamarbete på kvällar och nätter behöver ses över, särskilt med tanke på den psykosociala arbetsmiljön. Arbetet bör planeras och utformas så att ensamarbete inte medför större risker för ohälsa, understryker verket.

Inspektionerna genomfördes på djurkliniker i Stockholms, Uppsala, Gotlands, Södermanlands, Östergötlands, Örebro, Värmlands och Västmanlands län. Större djursjukhus och kliniker bedömdes i rapporten ha lättare att kunna sköta arbetsmiljöarbetet och kunna systematisera arbetsmiljöinsatserna. Distriktsveterinärer och andra ambulerande veterinärer konstateras ha svårare att få fungerande rutiner eftersom de arbetar under förhållanden som man inte alltid kan förutse.

Rapporten i sin helhet kan laddas ner från www.av.se/dokument/Press/rapport_veterinar.pdf ■

Upprop för en djurskyddssektion

Frågan om en djurskyddssektion inom SVS har diskuterats flera gånger genom åren. Intresset från både förbundsstyrelse och kollegium var ursprungligen svalt. Man ansåg att sektionerna själva var bäst lämpade att hantera de djurskyddsfrågor som berörde den egna sektionens intresseområden.

De senaste åren har fler och fler medlemmar, inte minst vid SVFs fullmäktigemöten, varit positiva till att djurskydds-/djurvälfärdsfrågorna får ett ökat utrymme inom SVS.

Det måste betonas att det inte är meningen att djurskyddsdebatten inom de befintliga sektionerna ska hämmas eller att en ny sektion ska ta över SVFs djurskyddskommittés arbetsuppgifter. Målsättningen för den tänkta sektionen blir en uppgift för dess framtida styrelse, men personligen vill jag betona behovet av en bred och ökad fort- och vidareutbildning och kanske även en framtida specialistutbildning. Livliga diskussioner, med högt i tak, men med vetenskapen som grund hoppas jag kommer att prägla den eventuella blivande sektionens möten.

Om du är intresserad av att gå med i en djurskyddssektion, hör av dig till undertecknad. Glöm inte att skriva om du absolut inte kan tänka dig en eventuell styrelseplats. Skriv gärna vad du är speciellt intresserad av att sektionen ska göra och vad den ska ta upp till diskussion.

Lars Audell, leg veterinär
Gudby Gård
194 92 Upplands Väsby
e-post: lars@audell.se

En jubeldoktors hågkomster

MOHAMMED ABDEL-RAOUF, veterinär, VMD, professor emeritus*
Översättning från engelska: Johan Beck-Friis.

Den 9 oktober 2010 promoverades den egyptiske veterinären Mohammed Abdel-Raouf till jubeldoktor vid SLU i Uppsala, som ett tecken på att det var 50 år sedan han disputerade för veterinärmedicine doktorsexamen vid Kungl. Veterinärhögskolan i Stockholm. Att disputera i ett annat land och en annan kultur var ett stort steg för en egyptisk veterinär i slutet av 1950-talet, och jubeldoktorn berättar hur han upplevde sin tid i Sverige.

Detta är meddelande nr 119 från Rådet för veterinärhistorisk och biografisk forskning.

FIGUR 1. *Mottagning för svenska gästprofessorer: stående ses dekanus vid veterinärfakulteten i Kairo, till höger om honom sitter Nils Lagerlöf och till vänster Hans-Jörgen Hansen (SVA) med fru. November 1955.*

För många år sedan följde vi det engelska undervisningssystemet vid fakulteten för veterinärmedicin i Kairo, Egypten. 1954 valdes en ny dekanus vid fakulteten och han tog som sin uppgift att modernisera organisationen. Med den målsättningen gjorde han i rundresa i Europa där han besökte några av de mest välrenommerade veterinärfakulteterna. Han bjöd också in ämnesföreträdare att komma till Kairo som gästprofessorer för att undervisa och/eller för att hjälpa till att planera förbättringar.

Bland dessa fanns de svenska professorerna Nils Lagerlöf och Hans-Jörgen Hansen, som stannade tre månader respektive några år (Figur 1). Lagerlöf ansvarade för utvecklingen av en modern undervisning i reproduktionslära. Innan hans ankomst undervisades bara i obstetrik, som en del av kursen i kirurgi. Andrologi, gynekologi och artificiell insemination fanns inte på läroplanen. Lagerlöf delade upp kursmomenten och införde reproduktionslära som ett ämne för sig. Under den tiden arbetade jag som amanuens vid institutionen för anatomi, och jag låg i topp bland dem som examinerades 1954. Eftersom jag hade högsta betyg i kirurgi, fysiologi och patologi, valdes jag ut av en särskild kommitté att åka till Sverige och skaffa mig en doktorsexamen under handledning av Nils Lagerlöf (Figur 2). Lagerlöf reste vidare till Thailand medan jag packade mina väskor och for till Sverige.

TVUNGEN LÄRA MIG SVENSKA

Den 21 januari 1956 anlände jag till Stockholm med tåg från Italien, efter en båtresa från Alexandria. Fru Lagerlöf väntade på mig vid Centralstationen, och tog mig till Kungl. Veterinärhögskolan där jag fick ett rum i ”smedjan”. När jag kom till institutionen för obstetrik fick jag veta att Nils Lagerlöf hade skickat ett brev till Allan Bane (som var laborator och chef i Lagerlöfs frånvaro). I brevet stod att jag var tvungen att lära mig svenska för att kunna delta i reproduktionskurserna tillsammans med de svenska studenterna i början av vårterminen. Jag blev besviken eftersom en av mina kolleger, som åkte till Tyskland samtidigt som jag, skrev och berättade att han redan påbörjat den praktiska delen av sin doktorsutbildning. Jag ville också förflyttas till Tyskland och skrev till min dekanus i Kairo, men hans svar var att antingen fick jag stanna i Sverige eller återvända till Egypten. ➤

FIGUR 2. *Vid häststallarna, veterinärfakulteten i Kairo, november 1955. Bredvid Nils Lagerlöf står författaren (x).*

Därför började jag ta lektioner i svenska på medborgarskolan och umgås med människorna i ”smedjan” och på institutionen. På det sättet lärde jag mig grunderna i språket ganska bra och snabbt. När Nils Lagerlöf återvände till Stockholm under påsken deltog jag i alla praktiska kurser och föreläsningar, liksom i de ambulatoriska momenten. Jag blev van vid språket och den svenska livsstilen. I december 1956 gick jag upp för slutexamination i svenska, och klarade provet ”med beröm godkänt”. Nu kunde planeringen för mitt doktorsarbete börja på riktigt.

När jag återvände hem till Egypten i september 1960 jämförde jag min kunskap och den erfarenhet jag hade fått med mina kolleger, som bara tillbringat två år i andra länder för att få sin doktorsgrad. Jag insåg att det var stor skillnad på våra kompetenser och insikter. Min erfarenhet från att ha tvingats lära mig svenska var viktigare än hela doktorsutbildningen, både för mitt arbete som lärare och för att förstå det kliniska arbetet (Figur 3). Den delen var mer värdefull än den formella forskningskompetens som doktorstiteln gav. Jag var och är fortfarande tacksam mot Nils Lagerlöf för hans framsynthet och stora insikt som lärare och forskare.

LYCKADE FORSKNINGSSTUDIER

1957 började jag alltså planera mitt avhandlingsarbete. Jag funderade på olika ämnesområden och efter ca fyra månader av litteraturstudier godkände Lagerlöf min forskningsplan. Vi kom överens om att jag skulle studera utvecklingen av reproduktionsorganen hos tjurar, från födsel till könsmognad. 1957 anordnades också den svenska FAO-kursen för internationella veterinärer, där jag deltog och fick internationell universitetsackreditering i reproduktionslära.

1960 var avhandlingen färdig och den hade medfört att många viktiga fakta blivit kartlagda. Den berörde utvecklingen av tjurens penis, sädeskörtlar, bitestikeln och några endokrina körtlar. Arbetet fick titeln ”The postnatal development of the reproductive organs in bulls with special reference to puberty” och genom Nils Lagerlöfs kontakter, liksom kvalitén på studierna, accepterades det som ett supplement i Acta Endocrinologia. Detta gav resultaten internationell spridning. Kort efter att avhandlingen hade publicerats (och så sent som i början av 2011) refererades resultaten i vetenskapliga publikationer och veterinära textböcker. Det var den goda handledningen och klara strukturering från Lagerlöfs sida som ledde fram till det lyckade slutresultatet och studiens internationella uppmärksamhet.

LAGERLÖF SOM GOD VÄN

Nils Lagerlöf och hans fru Margret var mycket vänliga mot mig under hela den tid jag bodde i Stockholm. Varje julafton,

Välkommen att lämna dina blod- och cytologiska prover till oss!

- Vi har veterinärmedicinsk expertis inom **klinisk kemi**, **endokrinologi**, **hematologi** och **cytologi**.
- Alla hematologiska prover analyseras både med avancerat hematologiinstrument och med manuell bedömning i mikroskop.
- Vi har kostnadseffektiva paneler inom serumkemianalyserna.
- Dina provsvar skickas via e-post, fax eller per post.

UDS
Universitetsdjursjukhuset vid SLU

Klinisk kemiska laboratoriet
Universitetsdjursjukhuset · SLU · Box 7038 · 750 07 Uppsala
Tel 018-671623 · www.universitetsdjursjukhuset.slu.se

FIGUR 3. *Kungl. Veterinärhögskolan, Stockholm 1958. Författaren övar en tjurkalv i att betäcka.*

liksom vid många andra tillfällen, bjöds jag in till deras hem (de bodde i huvudbyggnaden på Kungl. Veterinärhögskolan) och åt middag med dem som en familjemedlem. Jag kommer alltid att bevara deras vänlighet som ett kärt minne. Jag blev därför mycket bedrövad när jag fick höra att Nils Lagerlöf hade avlidit. Min fru blev överraskad av att se mig reagera som om min pappa eller en nära släkting hade gått bort.

1959 hyrde jag en liten tvårumslägenhet (som tidigare hade bebotts av en egyptisk vän) nära Odenplan. Jag brukade svara i telefon genom att säga ”professor Raouf här”. På kvällen innan min disputation ringde telefonen och jag svarade med min vanliga fras. Då fick jag höra ”herr Lagerlöf här” i andra änden, som ett litet skämt och uppmuntran inför den stora dagen. Lagerlöf ville dock inte ge mig några sista-minuten-råd inför försvaret av avhandlingen utan gav mig instruktioner om vilken väst jag skulle använda till fracken. Svart till disputationen och vit till doktorsmiddagen (Figur 4). Det fanns många tillfällen när ➤

STARTVAC®

Nytt mastit-vaccin mot *Staphylococcus aureus*, koagulas negativa stafylokocker (KNS) och koliforma bakterier.

STARTVAC® vaccinationsprogram

I besättningen ger Startvac den bästa effekten, när varje enskild ko vaccineras på rätt tidspunkt i förhållande till kalvningsdatum. Startvac introduceras därför i besättningen över en period, och den totala effekten ses först, när alla kor har börjat en ny laktation.

ATC VET-KOD QI02AB.
RECEPTBELAGT. GODKÄND SPC 11/02/09.

Tillverkare: LABORATORIOS HIPRA, S.A. Avda. La Selva, 135 - 17170 Amer (Girona) Spain. E-mail: hipra@hipra.com - www.hipra.com

NORDVACC AB.
Box 112, 129 22 Hägersten.
Tel:08-449 46 50 Fax: 08-449 46 56
vet@nordvacc.se
www.nordvacc.se
NORDVACC

FIGUR 4. *Författarens (till höger) promotion i Stockholms stadshus, 1960. Promotor är Knut Sjöberg, professor i kemi.*

➤ Nils Lagerlöf visade sin humor, jag har åtskilliga minnen som det skulle behövas spaltmeter att beskriva. Han var en stor och vänlig man.

Jag lämnade Sverige i september 1960 och när jag kom till veterinärfakulteten i Kairo började en maktkamp med de kolleger som disputerat efter bara två års studier i andra länder. Fastän jag åkte till Sverige innan de gav sig av, återvände de innan jag kom tillbaka och utsågs till mina chefer. Tursamt nog startade Egypten en ny veterinärhögskola vid universitetet i Assiut, i södra delen av landet, bara några månader efter min hemkomst. Tillsammans med tre kurskamrater och några andra medarbetare flyttade jag till den nya högskolan och arbetade hårt för att bygga en modern fakultet där. Jag införde en ambulatorisk klinik efter svensk modell och startade aktuell undervisning i obstetrik och gynekologi. Detta gjorde att studenterna från Assiut fick bättre kunskaper än deras kamrater från universitetet i Kairo. Såväl Nils Lagerlöf som Börje Gustafsson samt andra professorer från Tyskland besökte vår institution och blev imponerade.

FIGUR 5. *2010 utsågs författaren till jubeldoktor vid SLU, då det hade gått 50 år sedan hans ursprungliga doktorspromotion.*

ÖPPNADE ALLA DÖRRAR

1966 fick jag ett stipendium till universitetet i Fulbright, USA. Att ha varit student hos Nils Lagerlöf öppnade alla dörrar för mig. Bara som ett exempel kan nämnas att jag besökte en professor Raimunds Zemjanis vid veterinärhögskolan i Minnesota. När han fick reda på att jag doktorerat i Sverige bad han mig föreläsa för sina studenter. Ursprungligen skulle jag bara stanna i ett par veckor, men det slutade med att jag fick ansvaret för hela kursen i reproduktionsfysiologi och -sjukdomar under tre månader. Det var för övrigt vid samma universitet som Börje Gustafsson började arbeta efter att han flyttat till USA (University of Minnesota, College of Veterinary Medicine).

På väg hem från USA 1967 stannade jag under två veckor i Stockholm för att besöka Nils Lagerlöf och hans familj. Han hade gått i pension och bodde nu i en lägenhet i Stockholm, nära korsningen av Roslagsgatan och Odengatan. Jag besökte också Allan Bane och Lennart Nicander, som båda var mina lärare och goda vänner. Innan jubeldoktorsceremonin på SLU 2010 (Figur 5) gjorde jag ytterligare ett besök i Sverige, till den nya fakulteten i Uppsala 1992. Det var på inbjudan av Ingemar Settergren, dåvarande professor vid institutionen för obstetrik och gynekologi (OG). Mina minnen från Sverige är många och något som jag alltid kommer att bära med mig och värdesätta högt.

***MOHAMMED ABDEL-RAOUF,** veterinär, VMD, professor emeritus, Department of Theriogenology, Faculty of Veterinary Medicine, Assiut University 71526, Assiut, Egypten.

Rävens dvärgbandmask hittad i Sverige

MARIA CEDERSMYG, leg veterinär, veterinärinspektör*

Fyndet av rävens dvärgbandmask i Uddevallaområdet har medfört att många nya frågor möter veterinärer och djurägare. Jordbruksverket ger här information om vad som gäller i dagsläget.

SVA påvisade den 13 februari för första gången rävens dvärgbandmask *(Echinococcus multilocularis)* i Sverige. Fyndet gjordes inom ramen för övervakningsprogrammet för dvärgbandmask som SVA bedrivit sedan 2001. Smittan hittades i en räv som sköts i december 2010 i Uddevalla kommun.

Myndigheterna bedömer i nuläget att parasiten kan finnas inom Uddevalla, Munkedal, Färgelanda och Vänersborgs kommuner. Övervakningen av framför allt räv men även gnagare och hund har intensifierats kring fyndområdet för att få klarhet i hur utbredd smittan är. Först då kan man vidta åtgärder för att bekämpa och begränsa parasiten.

KONSEKVENSERNA AV SMITTAN UTREDS

Regeringen har gett i uppdrag åt Jordbruksverket och Socialstyrelsen att efter samråd med andra berörda myndigheter utreda vilka åtgärder som är nödvändiga för att skydda folkhälsan med anledning av påvisandet av *Echinococcus multilocularis*. Baserat på riskvärderingar, kostnads-/nyttoanalyser och utländska erfarenheter ska myndigheterna bedöma behovet av åtgärder i form av rekommendationer, föreskrifter, informationskampanjer eller bekämpningsstrategier. Myndigheterna ska bedöma parasitens förekomst och redovisa dels hur spridning kan ske, dels i vilken utsträckning människor löper risk att smittas. Uppdraget ska redovisas till regeringskansliet den 31 maj 2011.

UTÖKAD ÖVERVAKNING

SVA samlar på Jordbruksverkets uppdrag under senvintern in ett stort antal rävar från hela landet, med betoning på Västra Götaland. SVA har skickat särskild information om detta till jägarna i området via jägarorganisationerna. Myndigheterna hoppas få in cirka 3 000 ➤

FOTO: ERIK ÅGREN, SVA.

SVA samlar på Jordbruksverkets uppdrag under senvintern in ett stort antal rävar från hela landet, med betoning på Västra Götaland.

➤ rävar, som sedan undersöks genom sedimenteringsteknik på tarminnehållet (segmented sedimentation and counting technique, SSCT). Eventuella fynd konfirmeras med morfologi och ägg-PCR.

I det smittade området kommer också ett antal gnagararter att undersökas för att klarlägga spridningen och vilka djur som ingår i parasitcykeln här i Sverige. Dessutom kommer Jordbruksverket att bekosta undersökningen av cirka 100 prover från ännu inte avmaskade jakthundar som har varit lösa i de smittade markerna. Riktad information om detta har gått ut till jägarna samordnat med informationen om rävprovtagningen. Syftet är att få vetskap om prevalensen i den del av hundpopulationen som bedöms vara utsatt för störst risk.

INFÖRSELKRAVEN KVARSTÅR FÖR HUNDAR OCH KATTER

Kraven för att föra in hundar och katter i landet är oförändrade till den 31 december 2011. Vad som händer med reglerna efter detta datum är ännu oklart. Innan dvärgbandmaskfyndet gjordes inleddes förhandlingar inom EU om ett förslag till nytt regelverk. Jordbruksverket arbetar tills vidare för att Sverige i det nya regelverket ska få behålla krav på avmaskning vid införsel av hund och katt. Det är alltså fortsatt mycket viktigt att alla hundar och katter som reser in i Sverige avmaskas med praziquantel eller epsiprantel för att minska risken att situationen förvärras.

ANMÄLNINGSPLIKT VID INFÖRSEL

Som veterinär är det bra att påminna hund- och kattägare att de har anmälningsplikt vid införsel av djur, vilket innebär att man måste anmäla sig vid Red Point, dvs gå på rött eller köra i röd fil. Tullen avgör sedan hur omfattande kontroll man vill göra av varje enskilt djur och tillhörande dokument. På det här viset kan tullen lägga mer fokus på dem som åker på grönt, dvs kör i den gröna filen, som av olika skäl inte har rätt dokument och smugglar in djur.

Jordbruksverket pratar ofta med djurägare som är irriterade över att de inte

Foto: Per G Norén

Hund- och kattägare har fortfarande anmälningsplikt vid införsel av djur, vilket innebär att man måste anmäla sig vid Red Point, dvs gå på rött eller köra i röd fil.

SANERA VID RISK FÖR DVÄRGBANDMASK

Om man har behov av att sanera med särskild inriktning på dvärgbandmask bör man först våttorka för att samla ihop så många av de eventuella äggen som möjligt utan att de dammar upp i luften. Därefter kan man dammsuga med sådan dammsugare som har partikelfilter, även kallad allergidammsugare.

Rekommendationer till hund- och kattägare i Uddevalla, Munkedal, Färgelanda och Vänersborgs kommun

HUND

Om man håller sin hund så att den aldrig kan äta en sork eller mus behöver man inte vidta några särskilda åtgärder.

Om hunden någon gång under hösten och vintern 2010-2011 har fått springa lös i skogen eller vistats obevakad där den kan ha ätit en sork eller mus bör man avmaska den. Hantera träcken som att den är smittsam och lägg den i kärl för brännbart avfall före avmaskning och tre dagar efter avmaskning, och tvätta händerna. Hunden bör också schamponeras en gång för att äggen som kan finnas i pälsen ska försvinna. Därmed bedöms hunden vara smittfri. Avmaskningen är också viktig för att inte smittan ska spridas vidare om man reser ut ur det smittade området.

Om man har en hund som regelbundet får vistas lös i markerna bör den avmaskas regelbundet var fjärde vecka. Avmaskning gör att det aldrig bildas ägg, och hunden är därför ofarlig. Vid första avmaskningen bör man dock schamponera hunden och hantera träcken såsom anges ovan.

Hundägare från andra delar av landet som reser igenom det smittade området bör hålla sina djur kopplade så att inte smittan kan plockas upp.

Avmaskningsmedel med praziquantel kan köpas receptfritt på apotek. Också epsiprantel som finns att köpa utomlands är verksamt, men andra preparat fungerar inte. Använd ett avmaskningsmedel som bara verkar mot dvärgbandmask istället för kombipreparat som också är verksamt mot andra maskar.

KATT

Katter är dåliga på att producera smittsamma ägg och bedöms utgöra en mycket låg smittrisk. Om man har en katt som jagar gnagare och har nära kontakt med den, kan man följa de råd som beskrivs för hundägare.

Vad veterinären bör rekommendera sina kunder

I det smittade området: Kunder som har t ex jakthundar, brukshundar (sök o rapport) som ofta är lösa i markerna, men också de som har stor trädgård eller rasthage där hundarna kan få tag på gnagare bör alla avmaska sina hundar en gång i månaden. Veterinären bör uppmana kunderna att inte använda kombipreparat utan välja ett preparat med bara praziquantel i, eftersom det annars är risk för resistensutveckling mot framför allt spolmasksubstansen. Resistens mot praziquantel är inte känt trots att preparatet använts regelbundet under många år i endemiska regioner i Europa. Det är mycket viktigt att alla djur som lämnar området är smittfria så att inte parasiten sprids vidare.

Utanför det smittade området: Veterinärer som inte arbetar i det smittade området behöver i nuläget inte rekommendera sina kunder något särskilt. En hundägare som ska resa in till det smittade området bör dock hålla sin hund kopplad under vistelsen.

Smittvägar: Hundar kan få blåsmaskformen av att få i sig ägg, men får inte dvärgbandmask och blir inte äggproducenter om de äter träck från andra djur eller nosar på rävträck eller kadaver i skogen. Smittvägen för bandmasken är uteslutande via gnagare. Vildsvin kan fungera som mellanvärdar och utveckla blåsor i levern, men parasiterna i blåsorna är inte viabla och vildsvinet är därför en dead end host.

Egen provtagning: En djurägare kan på eget initiativ ta ett avföringsprov och sända in enligt instruktion på SVAs hemsida. Provet ska tas före avmaskning. Metoden kan bara påvisa måttlig till kraftig förekomst av parasiten. Ett negativt provsvar ska alltså inte tas som en garanti för att djuret är smittfritt.

fått visa upp sina dokument för tullen. Syftet med införselkraven är att ägaren och djuret ska skyddas från allvarliga sjukdomar, inte att tulltjänstemän ska hållas tillfredsställda. Den som inte får visa upp sina papper bedöms sannolikt som en trovärdig och laglydig djurägare, och har därför ingen anledning att vara besviken.

RAPPORTERA INSMUGGLADE DJUR

Jordbruksverket får flera gånger i veckan information från kliniskt verksamma veterinärer om att man upptäckt djur som förts in i landet utan att uppfylla införselkraven. Det är väsentligt att landets veterinärer också fortsatt anmäler dessa till oss så vi kan fatta beslut om lämpliga smittskyddsåtgärder. Vi är tacksamma för den hjälp vi kan få att hantera dessa djur – särskilt om man som veterinär ringer direkt då djuret är kvar så vi snabbt kan minska smittriskerna. Om veterinären av olika anledningar måste släppa hem djuret innan man kontaktar oss, bör man som veterinär åtminstone försöka övertala djurägaren att avmaska djuret. Och omärkta djur ska alltid chipmärkas.

VAD HÄNDER FRAMÖVER?

En workshop med utländska experter arrangerades den 1 april för att få ta del av erfarenheter från endemiska områden vad gäller smittrisker och bekämpningsåtgärder. Baserat på vad som framkommer under våren bedöms sedan behovet av andra åtgärder.

***MARIA CEDERSMYG,** leg veterinär, veterinärinspektör, Enheten för sällskapsdjur, Jordbruksverket, 551 82 Jönköping.

noterat

Orsaken till shar pei-feber klarlagd

En internationell forskargrupp ledd från Uppsala universitet, SLU och Broad Institute vid MIT och Harvard har upptäckt genen bakom hundrasen shar peis karakteristiskt rynkiga hud. Huden har ett överskott av hyaluronsyra, vilket troligen beror på att en av de gener som styr produktionen av hyaluronsyra, HAS2-genen, är överaktiverad. Shar pei är också drabbad av perioder av oförklarlig feber och inflammation, en sjukdom som liknar autoinflammatoriska febersjukdomar hos människa.

Det visade sig att sjukdomen och rynkorna hade samma genetiska bakgrund. Flera kopior av DNA-regionen för HAS2-genen ökar risken för sjukdomen, som sannolikt orsakas av ett överskott av hyaluronsyra enligt Mia Olsson, doktorand och försteförfattare till studien.

– Upptäckten bör göra det möjligt för uppfödare av shar pei att undvika avel på hundar med många kopior, vilket borde minska risken för avkomman att drabbas av dessa många gånger livshotande febertillstånd, säger medförfattaren Åke Hedhammar, veterinär och professor vid institutionen för kliniska vetenskaper vid SLU.

Källa: pressmeddelande från SLU den 18 mars.

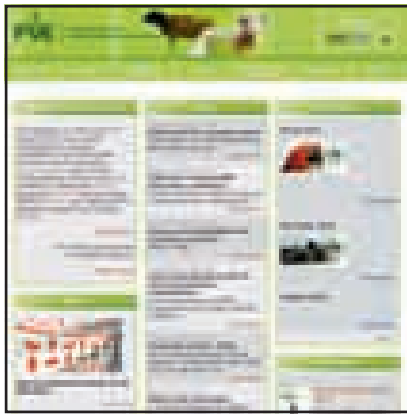

The Federation of Veterinarians of Europe (FVE) är en paraplyorganisation för veterinära organisationer från 38 europeiska länder.

Läs mer på deras hemsida www.fve.org.

Förtydligande och komplettering om grisstallar

I artikeln ”Ny design av stallbyggnader för växande grisar – vinterförhållanden”, SVT nr 3/11 sidorna 19–28, visades inledningsvis en bild på grisar i djupströmiljö. Därmed blev presentationen av de stallar som undersöktes i studien inte helt tydlig. Därför kompletteras här på författarnas begäran beskrivningen av de aktuella stallarna med ett utökat bildmaterial.

JOHAN BECK-FRIIS
chefredaktör, SVT

FOTO: PER ARNE MATTSSON

FIGUR 1. *V-stallet (Velfærdsstald). Överst visas ett tvärsnitt sett från gaveln och till vänster nertill en planritning över ett rum med två boxar (ritningar Nyborghuse A/S). Till höger i nedre raden visas inomhusdelen, en inredd och målad tom box.*

Här är avdragen du inte får missa

Deklarationstips 2011

TEXT: ANDERS LEFRELL

Den årliga inkomstdeklarationen börjar nu närma sig för många, och SVT ger som vanligt tips om aktuella avdrag och regler speciellt för veterinärer.

ILL: CLAES BECK-FRIIS

INKOMSTSKATTESYSTEMET

✔ Det finns tre inkomstslag: Inkomst av tjänst, kapital eller näringsverksamhet. Inkomster som inte kan hänföras till dessa är inte skattepliktiga.

✔ Fysiska personer och dödsbon betalar både statlig och kommunal inkomstskatt.

✔ Juridiska personer utom handelsbolag och dödsbon erlägger endast statlig inkomstskatt.

✔ Ett handelsbolags inkomster beskattas hos delägarna.

✔ Inkomstslaget kapital behandlas inte nedan.

DEKLARATIONSFÖRFARANDET

Större delen av de skattskyldiga omfattas av ett förenklat deklarationsförfarande. I månadsskiftet mars–april får de en ifylld deklarationsblankett tillsänt sig för godkännande och undertecknande.

De som deklarerar inkomst av näringsverksamhet, delägare i fåmansföretag och närstående till dessa samt de som inte varit bosatta i Sverige hela inkomståret, undantas dock.

I den förtryckta blankett som sänds till alla berörda skattskyldiga i månadsskiftet mars–april, har skattemyndigheten fyllt i samtliga uppgifter från de kontrolluppgifter, som tidigare har sänts in från olika uppgiftslämnare till såväl den skattskyldige som skattemyndigheten.

Felaktiga/ofullständiga uppgifter ändras/kompletteras av den skattskyldige. Blanketten undertecknas och ska vara skattemyndigheten tillhanda senast den 2 maj. Man kan också deklarera på Internet eller telefon. Detta framgår av deklarationsblanketten och av den medföljande broschyren ”Dags att deklarera”.

TAXERINGEN

När det gäller taxeringen, dvs vilka inkomster som ska tas upp i deklarationen och vilka avdrag man får göra, bör följande påpekas:

Kostnader för resor mellan bostad och arbetsplats är avdragsgilla endast i den mån de överstiger 9 000 kronor. Avdragsbegränsningen gäller också för motsvarande resa vid beräkning av inkomst av näringsverksamhet. För den som har inkomster både av tjänst och näringsverksamhet avser begränsningen de sammanlagda kostnaderna och i första hand ska avdraget i inkomstslaget tjänst minskas.

Övriga kostnader som täcktes av det tidigare schablonavdraget är avdragsgilla till den del de överstiger 5 000 kronor. Avdragsbegränsningen omfattar dock inte följande kostnader som alltså är avdragsgilla ”från första kronan":

- ökade levnadskostnader vid tjänsteresa, dubbel bosättning och tillfällig anställning
- kostnader när den privata bilen använts i tjänsten och för annan färdkostnad för resa i tjänsten
- vissa hemresekostnader

Man får inte göra avdrag för SVFs frivilliga grupplivförsäkring, den nya grupp- ➤

Nyheter inför deklarationen 2011

De viktigaste förändringarna inför årets självdeklaration är:

✔ Taket för uppskovsbeloppet vid försäljning av privatbostad har sänkts från 1 600 000 till 1 450 000 kronor.

✔ Schablonintäkt för uppskov beräknas på alla uppskovsbelopp med 1,67 % av detta, oavsett om det finns en ersättningsbostad eller inte.

✔ Jobbskatteavdraget har höjts (görs automatiskt).

✔ Det förhöjda grundavdraget för pensionärer har höjts.

➤ sjukförsäkringen med 90 dagars karens, olycksfallsförsäkringen och barnförsäkringen (kapitalförsäkringar).

Om avdragsrätten är tveksam måste man öppet redovisa vad kostnaderna avser så att skattemyndigheterna har möjlighet att bedöma yrkandets skäligheet. Gör man detta riskerar man inte att drabbas av skattetillägg om taxeringsmyndigheterna bedömer att avdragsrätt inte föreligger.

TRAKTAMENTEN M M

Avdrag för ökade levnadskostnader vid tjänsteresa medges endast om tjänsteresan varit förenad med övernattning utanför den vanliga verksamhetsorten. Med vanlig verksamhetsort menas ett område, vars yttre gräns ligger på ett avstånd av 50 kilometer (närmaste färdväg) från såväl den anställdes tjänsteställe som bostad.

Betalas traktamente ut vid arbete inom det område, som utgör vanlig verksamhetsort, betraktas ersättningen som lön.

Kostnadsersättningar, traktamenten, logiersättningar etc, som överensstämmer med schablonbeloppen eller ersättningar som motsvarar gjorda utlägg behöver inte deklareras, förutsatt att de kryssats på kontrolluppgift.

När arbetsgivaren betalar ut dagtraktamente som överstiger schablonbeloppen 210 respektive 105 kronor eller natttraktamente över 105 kronor (se vidare Skatteverkets informationsmaterial) ska den överskjutande delen deklareras som lön.

Om arbetsgivaren inte har betalat ut något traktamente medges för dag avdrag med antingen styrkta merkostnader för måltider och småutgifter eller med schablon – 210 kronor per dag eller 105 kronor för halv dag.

För logikostnad medges endast avdrag med styrkt kostnad som man själv har betalat. Alternativt kan du göra ett schablonavdrag med 105 kr/natt.

Den ökning av levnadskostnaderna som kan uppstå på grund av att man har sitt arbete på annan ort än bostadsorten får normalt inte dras av. Avdrag kan emellertid erhållas om anställningen är tillfällig, dvs

- arbetet avser endast en kortare tid (upp till ca två år) eller
- arbetet visserligen inte är kortvarigt men tidsbegränsat eller sådant att en fast anknytning till den tidigare bostadsorten krävs eller
- arbetet ska bedrivas på flera olika platser eller
- det finns annan anledning att inte kräva flyttning.

Avdrag medges för styrkt logikostnad på arbetsorten samt för måltider och småutgifter antingen med styrkta merkostnader eller med schablon. Det senare dock för första månaden på arbetsorten om det inte är fråga om tjänsteresa. Schablonavdraget är 105 kronor per dag under den första månaden på arbetsorten. Logikostnad är avdragsgill under längst två år, för gifta eller samboende längst fem år. Det går att få avdrag för bostadskostnader även om man inte haft dubbla hyror, dvs bostadskostnader på hemorten, enligt en dom i Regeringsrätten.

För den som under de första tre månaderna fått avdrag enligt reglerna för tjänsteresa som varar kortare tid än tre månader och som fortfarande efter denna tid får traktamente ändras reglerna för avdrag. Se broschyren ”Traktamenten och andra kostnadsersättningar” (SKV 354).

För att visa eller styrka kostnader krävs att kvitton kan uppvisas.

HOTELLKOSTNADER FÖR VIKARIER

Ersättningen för hotellkostnader ska räknas som lön om vikarien själv betalat hotellräkningen. Arbetsgivaren ska betala sociala avgifter och dra skatt på hela denna ersättning. Vikarien får göra avdrag för den verkliga kostnaden i sin deklaration.

Om hotellet fakturerar kostnaden till arbetsgivaren direkt ska arbetsgivaren ta upp ett schablonvärde för hotellkostnaden i vikariens kontrolluppgift. Vikarien får göra avdrag för samma värde i deklarationen. Arbetsgivaren ska betala sociala avgifter och dra skatt på schablonvärdet. När det gäller dessa värden hänvisas till Skatteverkets informationsmaterial enligt ovan.

HEMRESOR

Den som på grund av sitt arbete vistas på annan ort än hemorten, kan få avdrag för kostnaden för en hemresa i veckan. Förutsättningen är att avståndet mellan hemorten och arbetsorten är längre än 50 kilometer.

Avdrag medges normalt för kostnaden för billigaste färdsätt. Denna regel har dock luckrats upp. Så är skälig kostnad för t ex flygresa eller resa med tåg i första klass också avdragsgill även om det inte skulle vara det billigaste färdmedlet.

Om det inte finns godtagbara allmänna kommunikationer, medges avdrag för bilresa enligt den schablon som gäller avdrag för resor mellan bostaden och arbetsplatsen (18:50 kronor per mil). Det kan också finnas särskilda skäl för veterinärer att yrka avdrag för bilresa på grund av behovet av att medföra veterinärutrustningen.

Har man fått traktamente under vistelsen i hemmet, ska avdraget för hemresor reduceras med belopp som motsvarar erhållet dagtraktamente.

Av arbetsgivare betalda hemresor är förmån och finns därför i regel med på kontrolluppgift. Avdrag får ske om förmånen redovisats som intäkt.

RESOR MELLAN BOSTAD OCH ARBETSPLATS

För att få avdrag för kostnader för resor mellan bostad och arbetsplats, ska arbetsplatsen vara belägen minst två

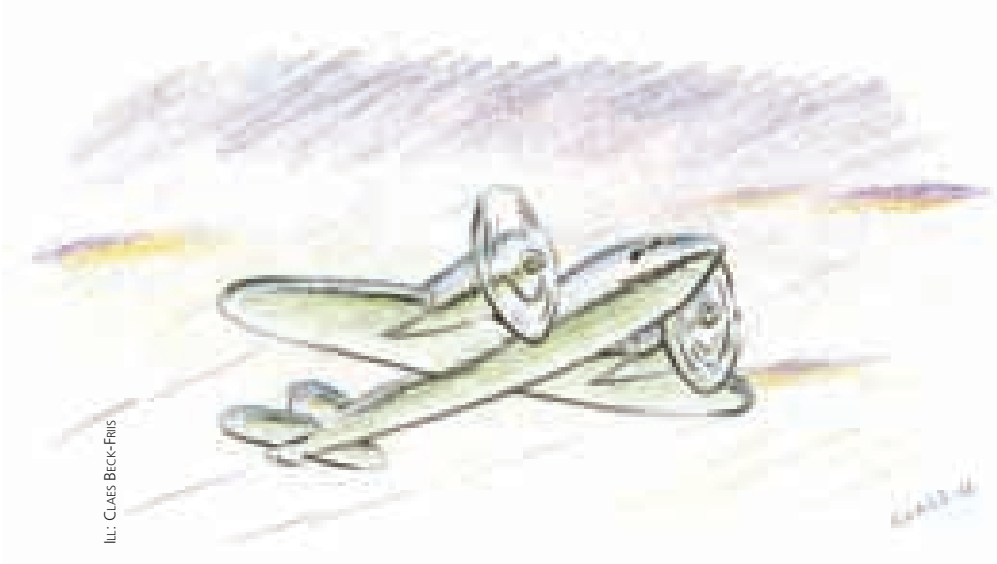

Ill: Claes Beck-Friis

kilometer från bostaden. Avdrag godkänns normalt för en resa till och en resa från arbetsplatsen per arbetsdag. Kostnaderna är avdragsgilla endast i den mån de överstiger 9 000 kronor. Avdrag för resor för lunch eller middag medges däremot inte. I allmänhet medges avdrag endast för kostnaden för billigaste färdsätt.

För att få avdrag för kostnader för resor med bil mellan bostad och arbetsplats krävs i regel dels att avståndet mellan bostad och arbetsplats är minst fem kilometer, dels att det klart framgår att man regelmässigt tjänar minst två timmar sammanlagt för fram- och återresan genom att använda bil istället för allmänt kommunikationsmedel.

Avdrag för bilkostnader vid resor mellan bostaden och arbetsplatsen medges med 18:50 kronor per mil. Om man har fått ersättning utöver 18:50 kronor från arbetsgivaren ska denna ersättning tas upp som skattepliktig intäkt. Även utgift för trängselskatt är avdragsgill.

Om tjänsteresan görs med förmånsbil, ska den del av ersättningen som är högre än 6:50 kronor per mil för kostnaden för diesel respektive 9:50 kronor per mil för kostnaden för övriga drivmedel, redovisas som lön. Om arbetsgivaren betalar s k trängselavgift ska den skattskyldige inte beskattas för detta.

KÖRJOURNAL

Många skattskyldiga måste föra körjournal för att styrka antalet körda mil i tjänsten respektive privat. För att körjournal ska kunna tillmätas något större bevisvärde måste man föra den löpande under beskattningsåret. Följande krav bör uppfyllas:

1. Mätarställningen vid årets början och slut.
2. Mätarställningen vid tjänsteresans början.
3. Var tjänsteresan börjar och slutar samt antalet körda kilometrar.
4. Vilken ort och vilket företag eller patient som besökts.
5. Namnet på den person på företaget eller patienten som besökts.
6. Uppgift om antal privat körda mil.

VETERINÄRUTRUSTNING MED MERA

Arbetsredskap som inköpts under beskattningsåret är avdragsgilla om de varit nödvändiga för tjänsten.

En ytterligare förutsättning är att skattefri ersättning inte har lämnats för att täcka kostnaderna. Beträffande offentliganställda veterinärer brukar skattemyndigheten utgå ifrån att huvudmannen tillhandahåller sådan utrustning.

Nedan följer en förteckning över sådana kostnader som kan vara avdragsgilla och vad som kan vara värt att tänka på.

Redskap

Kostnad för verktyg/redskap/instrument som man behöver i verksamheten. Här gäller att kostnad för dyrare redskap, över 2 000 kronor och med minst tre års livslängd, bör fördelas på flera år. Tre till fem års avskrivning är att rekommendera. Exempel på sådan vara är en mobiltelefon eller en fax.

Skyddskläder

Skyddskläder som behövs bland annat för att förhindra överföring av smittsamma sjukdomar är en avdragsgill post, dock inte om kostnaden avser arbetskläder.

Kontorsmateriel

Avdrag för kontorsmateriel beviljas om det är materiel som man behöver i sitt kontor. Telefonkostnaden är avdragsgill för den del som inte utgörs av privata samtal.

FACKLITTERATUR OCH REPRESENTATION

Kostnad för facklitteratur är avdragsgill om böckerna anskaffats för tjänsten och de krävs för att man ska upprätthålla ➤

Lönestatistik 2010

Lönestatistiken för *privatanställda* veterinärer är klar. SVF-medlemmar har fått information via e-postmeddelande. Du som är medlem i veterinärförbundet kan gå in på vår hemsida och ta del av materialet. Materialet kan också beställas från förbundskansliet.

Offentligt anställdas lönestatistik är vid pressläggningen inte färdigbearbetad, men kommer även den att läggas ut på hemsidan så snart den är klar. Den går också att beställa från förbundskansliet.

www.svf.se • 08-545 558 20

Ill: Claes Beck-Friis

den på ett tillfredsställande sätt. Böckerna ska även finnas tillgängliga på arbetsplatsen. Facktidskrifter är i regel avdragsgilla.

Kostnader för representation är avdragsgilla om de har ett omedelbart samband med verksamheten. För varje år ger Skatteverket ut rekommendationer för med vilket högsta belopp per person och gång man kan beviljas avdrag. För 2010 är det högsta avdraget 90 kr/person. Den som inte är skattskyldig till moms får öka avdragsramen med momsen. Avdragsramen gäller för såväl extern som intern representation.

För andra måltidsutgifter än lunch, middag och supé är avdraget högst 60 kronor plus moms per person och tillfälle.

Skälig avdragsgill kostnad för t ex teaterbiljett, eller vid extern representation för greenfee vid golfspel, får anses vara högst 180 kronor plus moms per person.

FÖRSÄKRINGSPREMIER

Som redan angetts får inte särskilt avdrag yrkas för premier som erlagts för frivillig grupplivförsäkring, den nya gruppsjukförsäkringen med 90 dagars karens, olycksfallsförsäkring och barnförsäkring (kapitalförsäkringar).

Avdrag för pensionsförsäkringar får dock yrkas som tidigare, observera emellertid att det numera gäller en kraftig begränsning av avdragsrätten. Endast upp till 12 000 kronor får dras av. Saknar du så kallad tjänstepension i din anställning får du dock göra ett större avdrag. Ditt avdrag blir här 12 000 kronor plus ett tillägg på 35 procent av anställningsinkomsten. Tillägget får uppgå till högst tio prisbasbelopp, 424 000 kronor.

För dig som är näringsidkare hänvisas till ”Skatteregler för enskilda näringsidkare” (SKV 295). I korthet gäller följande: Rätt till avdrag med 12 000 kronor plus ett tillägg på 35 procent av näringsinkomsten, beräknad före avdrag för pensionssparande, särskild löneskatt på detta och före avsättning till egenavgifter och dylikt. Tillägget maximeras till tio prisbasbelopp, 424 000 kronor.

Veterinär, som varit ansluten till veterinärförbundets ansvarsförsäkring 2010, bör yrka avdrag med 464 respektive 728 kronor (för två respektive fem miljoner kronor) under den förvärvskälla där inkomsten redovisats (tjänst eller rörelse). Detsamma gäller veterinärutrustningsförsäkringen. Premien för denna försäkring för hela 2010 är 250 respektive 622 kronor (för tre respektive sju prisbasbelopp).

Premien för tjänstegrupplivförsäkring, som gäller för alla stats- och kommunaltjänstemän och för flertalet privatanställda, betalas av arbetsgivaren och något avdrag härför i deklarationen är inte aktuellt för den anställde.

ARBETSLÖSAS KOSTNADER

Om du är arbetslös och har fått ersättning från AEA har du rätt till avdrag för resor i samband med besök på arbetsförmedlingen. Du har också rätt till ersättning för resor och andra utgifter som du har haft för att söka lämpliga arbeten i Sverige. Dessa kostnader ska dras av som ”övriga utgifter” i ruta 06

i inkomstdeklarationen. Skatteverket minskar automatiskt ditt avdrag med 5 000 kronor.

UTBILDNINGSKOSTNADER

Till utbildningskostnad i vidsträckt mening kan hänföras kostnader för egentlig yrkesutbildning samt fortbildning. Utbildningskostnader är i princip inte avdragsgilla vare sig de hänför sig till en kommande yrkesbana eller avser att ge meriter för en högre tjänst. Sådana kostnader likställs med kostnader för köp av förvärvskälla, dvs som en slags investering. Praxis beträffande kostnader för yrkesutbildning är helt klar – inget avdrag.

För fortbildningskostnader är läget annorlunda. Med fortbildningskostnader avses kostnader för sådan utbildning som en anställd genomgår i och för den tjänst han redan innehar. Kostnaderna kan gälla deltagande i kurser, studieresor eller inköp av facklitteratur.

Om man ska beviljas avdrag eller inte för fortbildningskostnader synes i praxis bero på i vems huvudsakliga intresse studierna bedrivs. Har arbetsgivaren utbetalat full lön under studietiden medges som regel avdrag för uppkomna kostnader. I dessa fall anses den skattskyldige ha fullgjort sin arbetsprestation gentemot arbetsgivaren genom att bevista utbildningen. Det är i ”huvudsak i arbetsgivarens intresse” som den anställde underkastar sig utbildning. Om den anställde får reducerad lön har praxis visat att avdrag för kostnader inte har medgivits. Har deltagandet skett under semester eller under kompensationsledighet har arbetsgivaren inte möjlighet att visa intresse genom att utge lön. Avdragsrätten måste då bedömas utifrån andra kriterier. Ofta vägras avdrag därför att den skattskyldige har svårt att bevisa ”nödvändigheten” av att delta i dessa situationer.

Studiekostnader är dock avdragsgilla om utbildningen varit nödvändig för att behålla arbete och inkomster.

När det gäller bedömningen av avdragsrätten för en kongressresa undersöker skattemyndigheten om arbetsgivaren påfordrat deltagande i kongressen, dvs om deltagandet legat i arbetsgivarens intresse. Som regel krävs att deltagarna fått behålla sina löneförmåner från arbetsgivaren.

Det är också väsentligt att det finns ett organiserat program med i regel minst 30 veckotimmar, och där ämnena som behandlas har betydelse för det arbete man har under skatteåret.

Exklusiva resmål, rekreationsinslag under eller i tidsmässig anslutning till kongressen liksom anhörigs deltagande i resan är faktorer som försvårar att få avdrag.

De kostnader för vilka avdrag ifrågakommer är i huvudsak kongress/kursavgift, resekostnader, fördyrade levnadskostnader (observera att om traktamente inte utgått medges avdrag med hälften av normalbeloppet för aktuellt land om man inte kan visa en högre faktisk kostnad) samt förekommande litteratur- och materialkostnader. Resekostnadsbidrag, eventuella traktamenten och övriga kostnadsersättningar eller bidrag ska redovisas som intäkt eller öppet frånräknas kostnaderna.

Det är viktigt att försöka styrka nödvändigheten av kurs/kongressdeltagandet genom intyg från arbetsgivare, redogörelse för den egna arbetssituationen, tjänsteställning osv.

Spar alltid kvitton, program och dylikt för att styrka faktiska utgifter och omständigheter! I det fall skattemyndigheten bestämmer sig för att granska avdragen närmare fordras en omfattande och detaljerad argumentation för att få en kongresskostnad accepterad som avdrag.

STUDIEMEDELSAVGIFT

Studiemedelsavgift, dvs indexräkning av studiemedel, är enligt direkt författningsbestämmelse inte avdragsgill. Däremot är räntor på andra studielån avdragsgilla. Avdraget görs under inkomst av kapital.

ARBETSRUM

Ett arbetsrum kan för många vara en stor utgiftspost. Trots det kan det ofta vara svårt att få igenom avdraget. Detta gäller i synnerhet om arbetsrummet ligger i den egna bostaden.

För att få avdrag under ”Inkomst av tjänst” bör samtliga av följande förutsättningar vara uppfyllda:

- Det finns ett klart behov av arbetsrum för att kunna utföra arbetet.
- Arbetsrummet är så möblerat att det inte kan användas som vanligt bostadsrum.
- Rummet är avskilt från den egna bostaden.
- Det blir en högre kostnad på grund av arbetsrummet än utan arbetsrum.
- Arbetsrum för arbetsuppgifterna som görs hemma saknas på arbetsplatsen.

Om avdrag beviljas för arbetsrummet får i regel också avdrag göras för möbler och andra inventarier i rummet. Avdragets storlek är ett belopp som motsvarar den faktiska merkostnaden för rummet på grund av el, värme, hyra, försäkring osv samt viss del av hyran om det rör sig om en hyreslägenhet. ➤

Ill: Claes Beck-Friis

➤ Möjligheterna att få avdrag ökar om ett foto bifogas av arbetsrummet samt ett intyg av arbetsgivaren som styrker att arbetsuppgifterna kräver ett rum i bostaden. Om nödvändigt bör sådant intyg införskaffas.

LÅNEDATORER

Förmånen av att för privat bruk använda en dator som arbetsgivaren tillhandahåller (lånedator) är en skattepliktig förmån och värderas till marknadsvärdet. För avtal om lånedatorer tecknade 2006 eller tidigare hänvisas till broschyren SKV 330.

MOMS FÖR VETERINÄRTJÄNSTER

En skattskyldig med en skattepliktig omsättning som inte överstiger en miljon kronor ska normalt redovisa momsen i sin självdeklaration. De förfarande-regler som gäller i inkomstredovisningen ska då i huvudsak även tillämpas avseende momsredovisningen. Är omsättningen högre är man tvungen att registrera sig för moms hos lokala skattemyndigheten.

KONTROLLUPPGIFT

Det är angeläget att noga kontrollera de uppgifter som lämnas på kontrolluppgiften och om nödvändigt ta kontakt med den/de som utfärdat denna om något skulle vara oklart eller felaktigt. Särskilt nödvändigt är det för vikarier att kontrollera att arbetsgivarna har angett riktiga belopp när det gäller lönetillägg och schablonbeskattning av boendekostnader.

KVARSKATT

Numera ska arbetsgivaren inte göra avdrag för eventuell kvarskatt. Det är den anställde/skattskyldige som själv ska göra inbetalningen.

TILL SIST

Om man som skattskyldig gjort något uppsåtligt fel i sin deklaration kan den ändras av skattemyndigheten i fem år efter taxeringsåret. Därtill kan det också bli fråga om otrevliga konsekvenser såsom straffpåföljd och skattetillägg.

Vi rekommenderar dig att noga studera antingen skatteverkets broschyr ”Dags att deklarera” eller ännu hellre broschyren ”Skatteregler för privatpersoner”, SKV 330. ■

Nominera kandidater

till förtroendeposter senast 1 juli

Veterinärförbundets medlemmar direktväljer ledamöter till förbundsstyrelse och fullmäktige samt ordförande och vice ordförande i SVS. Valet sker under hösten men kandidater till posterna ska nomineras senast den 1 juli.

Nominering – hur gör man?

- Valet 2011 avser:
  - Ordförande och tre övriga ledamöter i förbundsstyrelsen
  - Ordförande i SVS
  - Ledamöter samt ersättare i fullmäktige
- Alla förbundsmedlemmar som är röstberättigade kan nominera kandidater till förtroendeposterna och är också valbara. Mandatperioden för samtliga poster är två år med tillträde den 1 januari 2012.
- Nominering ska vara skriftlig (kan även ske via e-post) och innehålla följande uppgifter för att vara giltig:
  - Namn på den nominerade kandidaten, personnummer och alla kontakt- och adressuppgifter.
  - Vilken av ovanstående förtroendeposter som avses.
  - Skriftlig bekräftelse av den som nominerats att hon/han accepterar att kandidera till den aktuella posten för den gällande mandatperioden.
  - Kontaktadresser till den person som står bakom nomineringen.

Det finns en särskild nomineringsblankett på veterinärförbundets hemsida www.svf.se, Förbundet/ Blanketter/ Övriga blanketter. Den går även att beställa via e-post, office@svf.se, alt. ring kansliet, 08-545 558 20.

- Nuvarande innehavare av posterna som valet avser kan naturligtvis nomineras för omval om de accepterar det.
- Samtliga ledamöter i förbundsstyrelse respektive SVS kollegium finns publicerade i varje nummer av SVT.
- Nomineringen ska vara förbundskansliet tillhanda senast den 1 juli 2011.

Smådjurssektionens normgrupp rapporterar

Smådjurssektionens normgrupp har fått ett antal frågor från sektionens medlemmar, som nu behandlas i gruppen. För information till praktiserande veterinärer kommer normgruppen fortsättningsvis att i SVT redovisa hur arbetet fortskrider, även om inte alla frågor resulterar i en norm.

från sektionerna

OM NORMGRUPPEN

SVS Smådjursektions normgrupp arbetar på uppdrag av sektionen. Gruppen möts fysiskt vid två till tre tillfällen per år och har också telefonmöten. Vid mötena diskuteras medicinska och etiska frågeställningar från våra medlemmar rörande smådjurssjukvård. En del frågor mynnar ut i en norm medan andra av olika skäl inte lämpar sig för det. Ibland finns en lagtext som reglerar hur veterinären ska agera och ibland finns information sammanställd av andra grupper, t ex SVA eller antibiotikapolicygruppen.

Normgruppen kommer framöver att publicera ett sammandrag av förda diskussioner och även vilka normer som är på gång under rubriken ”Smådjurssektionens normgrupp rapporterar”.

RULLSTOL TILL HUND

En förfrågan om norm kring användande av rullstol till paretisk hund kom till Normgruppen under 2010. Normgruppen har diskuterat om denna fråga snarare hamnar under djurskyddslagen med hänvisning bland annat till att hundens behov att röra sig naturligt inte tillgodoses. Frågan är ställd till länsveterinär för hjälp med bedömning.

INTRAPERITONEAL AVLIVNING AV KATT

En medlem har invändningar mot intraperitoneal injektion av avlivningsmedel vid avlivning av katt. Medlemmen anser att avlivningsmetoden orsakar smärta hos djuret och önskar en norm kring detta. Normgruppen har beslutat att skjuta frågan på framtiden då det i skrivande stund, mars 2011, saknas erfarenhet av de nu tillgängliga avlivningspreparaten.

VETERINÄRT INFORMATIONSANSVAR

Det finns behov av en norm om veterinärt ansvar att informera djurägaren inför medicinska och kirurgiska behandlingar. Denna information behöver omfatta t ex kostnad, prognos och detaljer kring vad behandlingen kommer att innebära för det enskilda djuret och ägaren. Det diskuterades att informationen helst bör vara både muntlig och skriftlig. Ett utkast till norm kommer att skickas till Ansvarsnämnden för djurens hälso- och sjukvård på remiss.

Sveriges Veterinärmedicinska Sällskap
SMÅDJURS SEKTIONEN

FRISKINTYG FÖR VALPTIK

En norm kring vilka kriterier som gäller vid friskintyg för tik som paras efter sju års ålder diskuterades enligt en medlems önskemål. Det föreligger oklarheter om vilka kriterier som gäller för att en tik ska bedömas som lämplig att gå i avel. Normgruppen beslutade att kontakta SKK för klargörande i frågan och kommer sedan att fatta beslut om det föreligger ett behov av en norm.

Normgruppen välkomnar medlemmarnas synpunkter på vårt arbete. Hör gärna av dig på mejl så kontaktar vi dig.

Maria Karlsson
sammankallande för Normgruppen
maria.karlsson@djursjukhuset.se

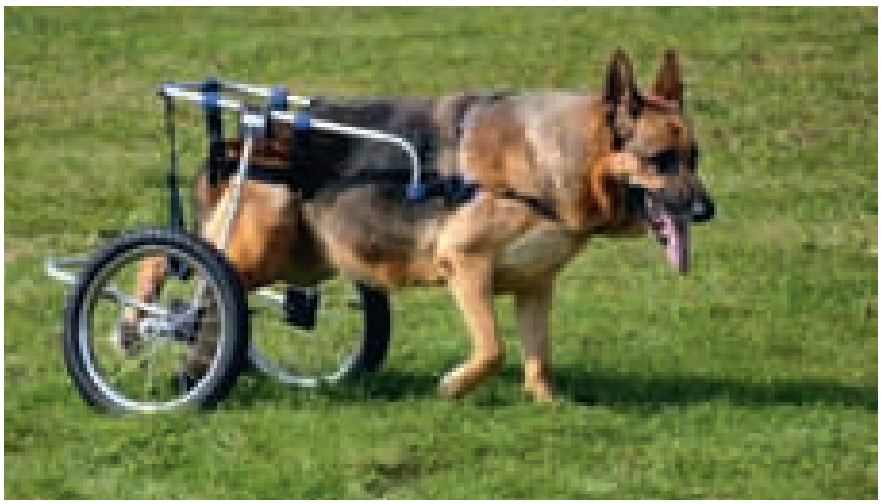

Foto: Jacintha van Beemen

En förfrågan om norm kring användande av rullstol till paretisk hund kom till Normgruppen under 2010.

Noromectin vet pasta ℞

ivermectin pasta 18,7mg/g mot rundmaskar och styngflugelarver hos häst. Dosspruta á 7,49g räcker till 700 kg häst

Har betydligt kortare grepp än andra ivermectinsprutor och passar alla händer

Räcker till 700kg kroppsvikt

Fri från smaktillsatser

Pastan är vit och syns vid spill

3 års hållbarhet

N-vet erbjuder hästägare **gratis träckprovsanalys** vid behov

Receptblock
Kontakta N-vet för beställning

Tel: 018-57 24 30
018-57 24 31
Fax: 018-57 24 32

N-vet
LÄKEMEDEL

Vår målsättning är att alltid erbjuda lägsta pris

20110202

Datum för senaste översyn av SPC:2007-01-18
För ytterligare information, se Fass.se

Uppsala Science Park
751 83 Uppsala

Tel: 018-57 24 30 / 31
Fax: 018-57 24 32

E-post: info@n-vet.se
Hemsida: www.n-vet.se

noterat

Konstgjord hästhov kan ge bättre travbanor

Med hjälp en konstgjord hästhov vill forskare vid JTI – Institutet för jordbruks- och miljöteknik – tillsammans med SLU bidra till bättre förståelse för hur travbanors underlag bör utformas och underhållas. Målet är att minimera de ortopediska skador travhästar ofta drabbas av, framgår av ett pressmeddelande från JTI den 2 mars.

Inom travsporten försöker hästägarna öka hästarnas prestationer och förbättra deras tider genom att använda sig t ex av balansering med vikter på hästens ben och tävling utan hästskor. Denna optimering av hästarnas prestationer sker ofta till priset av skador. Ortopediska skador är den vanligaste orsaken till utslagning hos sporthästar. Man vet att även banmaterialet är av stor betydelse för hästarnas prestationer och att det kan inverka på hästarnas skador. Men att ändra banunderlaget kräver stora, kostsamma åtgärder.

Redan nu finns en typ av standardiserad mekanisk mätning, en konstgjord hästhov, som kan bedöma hur kontakten med marken påverkar hästarnas ben. Den ska nu vidareutvecklas av JTI så att den kan mäta vad som händer när en hov roterar vid uppbromsningen mot marken, så som t ex sker när travhästar passerar travbanans ytterkurvor. ■

Krav att avmaska hundar och katter vid resor till Norge

Den som reser med hundar eller katter från Sverige till Norge måste i fortsättningen avmaska dem inför resan. Den norska myndigheten Mattilsynet har infört kravet på avmaskning från och med den 11 mars sedan Sverige nyligen fått ett första fall av rävens dvärgbandmask. Mer information finns på Mattilsynets webbplats http://mattilsynet.no eller via länk från veterinärförbundets hemsida www.svf.se.

Vid resor till Sverige med hundar och katter gäller samma regler som tidigare, påpekar Jordbruksverket (se separat artikel i denna tidning). Det är alltså fortfarande mycket viktigt att hundar och katter som reser in i Sverige avmaskas. ■

Facklig förtroendeman för kollegernas talan

Frågan i detta nummer handlar om vad en facklig förtroendeman har för uppgifter och rättigheter. Förtroendemannen är viktig på arbetsplatser med flera anställda, både i vardagen och vid större förändringar av verksamheten.

FRÅGA

Jag undrar lite om facklig förtroendeman. På min arbetsplats har vi ingen och arbetsgivaren har uppmanat oss att välja en sådan. Vad innebär det? Hur mycket jobb är det? Finns det kurser att gå?

SVAR

Facklig förtroendeman är en rättighet man som facklig organisation har att ha en person som företräder anställda på en arbetsplats. Förtroendemannen utses av de arbetskamrater som är medlemmar i förbundet på arbetsplatsen. Det kan vara olika förtroendemän beroende på facklig tillhörighet. Djursjukvårdarna på ett djursjukhus har sitt fackförbund, tekniker/assistenter på slakterier har sitt förbund, m fl. I frågor som berör alla lika oavsett förbund kan man samarbeta men i övrigt arbetar var och en för sina medlemmar. Att vara facklig förtroendeman är att tillvarata och bevaka sina kollegers/medlemmars intressen i förhandlingar med arbetsgivaren.

AVF har märkt att inte alla arbetsgivare vet vad som gäller, varför veterinärer själva måste se till att bevaka sina rättigheter. Det kan t ex vara så att arbetsgivaren ska göra en större förändring på arbetsplatsen som att lägga ner, sälja ut, nyanställa en chef eller på annat sätt förändra verksamheten. Då måste arbetsgivaren enligt lag (Lag om medbestämmande i arbetslivet, MBL) informera sina anställda och ge tillfälle till förhandling av dessa förändringar. Det ska ske med hjälp av facklig förtroendeman, då man inte alltid kan samla alla anställda. Den facklige förtroendemannen inhämtar sina arbetskamraters åsikter och för deras talan. Det är inte så svårt som det låter, känner man sig osäker kan man alltid begära hjälp och stöd av sin centrala organisation. Man har också rätt att få reda på förhandlingen i så god tid att man hinner förbereda sig.

Rätt till betald utbildning

Man har rätt att få utbildning på betald arbetstid (Förtroendemannalagen). I första hand ska arbetsgivaren betala kurser och lön, i vissa fall kan det vara fackförbundet som betalar.

SVF/AVF är ett mindre förbund och att då administrera en längre facklig grundkurs är svårt. Därför har vi samarbete med Naturvetarna och Sveriges Ingenjörer om dessa kurser, den fackliga grundkursen är likadan oavsett facklig tillhörighet inom SACO. Fackliga grundkurser skiljer sig dock lite grand åt beroende på om man är statligt, kommunalt eller privat anställd men nämnda förbund har kurser för de olika anställningssektorerna.

Vi rekommenderar att man går dessa kurser. När man ska förhandla är det bra om man är påläst och kunnig, vet sina rättigheter och skyldigheter. Man har också rätt att få skälig tid för sitt fackliga arbete på betald arbetstid och arbetsgivaren får inte lägga en till last att man arbetat fackligt när det gäller löner, anställningsförhållanden etc. Allt detta står i Förtroendemannalagen.

Att vara facklig förtroendeman är inte bara en massa negativt jobb där man förhandlar med sin arbetsgivare utan också en möjlighet att påverka och förändra på sin arbetsplats. Man får insyn i många frågor och kunskap om vilka lagar som gäller på arbetsmarknaden.

Till exempel inför MBL-förhandlingar finns ”Att vara med innan besluten fattas” som finns att beställa på nätet eller genom AVF. På AVFs hemsida kan man även hitta länkar till de viktigaste lagarna som är bra att ha nära till hands.

FREDRIKE RITTER
ordförande AVF

Ny adress? Ny e-post?
Ny arbetsgivare? Nytt namn?

Meddela oss på förbundskansliet om du flyttat, bytt arbete, bytt namn eller fått ny e-postadress. Ring eller skriv till Sveriges Veterinärförbund, Box 12 709, 112 94 Stockholm, tel: 08-545 558 20, fax: 545 558 39, e-post: office@svf.se

Vilken är din diagnos? – Svar

SVAR
Förmakstakykardi, ca 160 slag/minut.

DISKUSSION
Vid chokladförgiftning (teobrominförgiftning) ses ofta takykardi, antingen sinustakykardi eller förmakstakykardi på grund av sympatikusstimuleringen. Vanligen behandlas takykardin med betablockare, men kan också spontant upphöra som i detta fall. Kräkning bör induceras även om hunden kräkts spontant. Medicinskt kol kan ges då kräkning upphört.

EKG-fall av intresse för publicering i SVT kan skickas till Anna Tidholm, c/o SVT-redaktionen. Registreringen bör vara avledning II med hastigheten 50 mm/sek och amplituden 1 cm = 1 mV. Både kompletta fallbeskrivningar och frågeställningar riktade till Anna Tidholm tas emot.

förhandlingsnytt

Brister i medbestämmande för veterinärer

I mitten av mars kunde man läsa i tidningarna om att Blå Stjärnan i Skara har begärt sig i konkurs och att ATG-klinikerna ska säljas ut och i vissa fall läggas ner. Veterinärförbundet har reagerat kraftigt på hur dessa båda aktörer behandlat sin personal i samband med nedläggningarna. I Medbestämmandelagen står att ”innan arbetsgivare beslutar om viktigare förändring av sin verksamhet, skall han på eget initiativ förhandla med arbetstagarorganisation i förhållande till vilken han är bunden av kollektivavtal. Detsamma skall iakttagas innan arbetsgivaren beslutar om viktigare förändring av arbets- eller anställningsförhållanden för arbetstagare som tillhör organisationen”.

I båda de aktuella fallen har arbetsgivarna fattat sina beslut och sedan, efter flera dagar, kallat till förhandling om ett beslut som redan är fattat. Det är svårt att föreställa sig ett viktigare beslut, sett från de anställdas utgångspunkt, än frågan om nedläggning av verksamheten.

Veterinärförbundet har påtalat det inträffade och krävt kraftiga skadestånd, men det gör inte situationen bättre för de veterinärer som drabbas.

I Skara-fallet har redan utsetts konkursförvaltare som är den som i första hand kan svara på vad som ska hända med verksamheten och de anställda. Beträffande ATG-klinikerna utgår SVF från att arbetsgivaren åtminstone nu och framåt kommer att ta upp förhandlingar om hur avvecklingen ska gå till. Förbundet kommer att på olika sätt informera berörda medlemmar fortlöpande.

ANDERS LEFRELL
förhandlingschef

Sorbact®

Sorbact för alla sår

Använd Sorbact vid alla typer av sår och svampinfektioner, för att rensa upp eller minska risken för infektion. Ingen risk för resistensutveckling eller negativa miljöeffekter. Sortimentet består av kompress, tamponad, rundtork, gelkompress samt absorptions- och filmförband. Sorbact tillverkas i Askersund.
För mer information: pharma@abigo.se

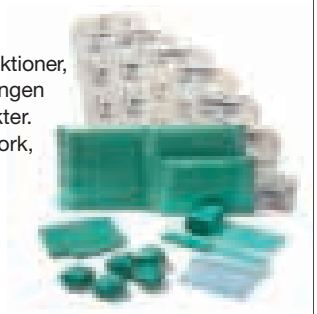

Hela sortimentet finns hos din grossist!

abigo
ABIGO Medical AB • Ekonomivägen 5 • 436 33 Askim
Tel: 031-748 49 50 • Fax: 031-68 39 51 • pharma@abigo.se • www.abigo.se

IN MEMORIAM

Åke Ginman in memoriam

Veterinär Åke Ginman, Östhammar, har avlidit i sitt 96:e levnadsår. Närmast sörjande är barnen Claes, Agneta och Ulla med familjer.

Åke Vilhelm Ginman föddes i Helsingfors den 2 maj 1915, växte upp och tog studentexamen där 1935. Hans far var sjökapten inom handelsflottan varför flera långa sommarlov tillbringades ombord på pappa Göstas fartyg bland annat med resor till Sydamerika.

En barndomskamrat till Åke, ”Gicka” Tigerstedt, hävdade en gång att en stadspojke omöjligen kunde bli veterinär och ett vad ingicks mellan ynglingarna. Någon veterinärutbildning fanns då inte i Finland varför man tillskrev rektorn vid Veterinärhögskolan i Stockholm och den 3 september 1935 började Åkes studier i veterinärmedicin.

Vid krigets början 1939 ansågs fyra års studier tillräckligt för att tjänstgöra som värnpliktig veterinär. Åke blev inkallad och tjänstgjorde som värnpliktig veterinärlöjtnant i finska armén fram till krigsslutet. Således började Åkes veterinära bana brådstörtat under pågående krig och studierna fick delvis bedrivas under permissionsperioderna. Krigsupplevelser sitter djupt och kan svårligen

förstås av oss som i flera generationer levt i fred. Först på senare år var Åke villig att berätta något om sina erfarenheter.

Som legitimerad veterinär blev han 1947 civil veterinärstipendiat, en anställningsform med många skyldigheter och få rättigheter, något som knappast vore möjligt idag. Åke hade då gift sig med sin älskade Märta och de flyttade till Skåne där han tjänstgjorde vid Bjärsjölagårdsortens seminförening.

Åke blev i sin yrkesroll djupt respekterad för sina kunskaper, sin ärlighet, sin raka kommunikation både i kritik och beröm, sin medmänsklighet men samtidigt för sin stora integritet och var saknad när flytten gick till tjänsten som distriktsveterinär i Trehörningsjö i Ångermanland. Sejouren i norr blev kortvarig och 1959 flyttade familjen till Östhammar där Åke tjänstgjorde fram till sin pensionering 1980. Viktiga skäl till att det blev Östhammar var nog Roslagens skärgård samt närheten till Finland. Visserligen var Åke nu svensk medborgare men en del av hans hjärta fanns kvar i Finland och inte minst på Duvholmen i finska skärgården, en ö som varit i familjens ägo sedan 1922.

För de kolleger som genom åren arbetat i Östhammar var familjen Ginman ett stort stöd. Man bodde hemma hos Åke och Märta, sågs som en i familjen, fick njuta av hans matlagningskonst och blev inte minst vänner för livet. Åkes inställning till sina vikarier var odelat positiv. Han sade bland annat att ”mina vikarier ska behandlas som prinsar”. Dessutom gav han oss ovärderlig hjälp i yrkesfrågor. Som motprestation till boendet gällde att hålla liv i husets krukväxter, inte alltid med lyckat resultat.

Åkes yrkesskicklighet, hans vänfasthet, sociala förmåga och humor, hans språkliga briljans – ofta uttryckt i träffsäkra limerickar – är alla faktorer som skapar en stor personlighet.

En hedersman har lämnat arenan. Vi saknar honom.

Anders Bergman,
Jan-Otto Lindell,
Jan Persson,
kolleger samt inte minst kamrater

noterat

AVMA skriver in djurskydd i veterinäreden

The American Veterinary Medical Association, AVMA, har nyligen reviderat den ed som alla amerikanska veterinärer ska svära att lyda när de påbörjar sin yrkeskarriär. På initiativ av AVMAs djurskyddskommitté har eden skrivits om så att den tydligt identifierar djurskydd (animal welfare) som ett prioriterat område inom veterinäryrket. Eden lyder nu som följer (förändringar i kursiv stil):

”Being admitted to the profession of veterinary medicine, I solemnly swear to use my scientific knowledge and skills for the benefit of society through the protection of animal health *and welfare,* the *prevention and* relief of animal suffering, the conservation of animal resources, the promotion of public health, and the advancement of medical knowledge.”

– Från och med nu måste alla som påbörjar vårt yrke svära en ed att inte bara skydda djurens hälsa utan också deras välbefinnande. Det är ett kraftfullt budskap som definierar oss själva och våra åtaganden, säger J Bruce Nixon, ordförande i den amerikanska djurskyddskommittén. Veterinäreden i USA infördes 1954 och har reviderats två gånger tidigare, 1969 och 1999. Inget har tidigare nämnts om djurskydd i eden.

Källa: AVMA news, www.avma.org

Betala medlemsavgiften via autogiro

Blanketten Autogiroanmälan fylls i. Den finns på vår hemsida www.svf.se, under Blanketter och Övriga blanketter. Du kan också kontakta kansliet, så sänder vi blanketten till dig. När vi fått blanketten i retur kommer avgifterna i fortsättningen att dras från ditt konto varje månad.

läkemedel

Merck och Sanofi-Aventis fortsätter som separata läkemedelsbolag

Under en längre tid har ett samgående mellan Merck (MSD) och Sanofi-Aventis planerats inom Animal Health. Merck (MSD) är ägare till Intervet/Schering-Plough Animal Health och Sanofi-Aventis är ägare till Merial. Nu har parterna lagt ned planerna på ett samgående och de båda företagen fortsätter därmed sina respektive verksamheter, oberoende av varandra.

Anledningen till de nedlagda planerna är att samgåendet visade sig bli alltför komplext. Genom att inte genomföra planerna anser sig båda moderbolagen ha kommit fram till den bästa lösningen för att tillgodose respektive aktieägares och anställdas intressen.

KONGRESSER & KURSER

Svenska

v 15

16–17/4 -11. Kurs Anestesi/analgesi/avlivning av exotiska djur samt årsmöte för Vexotic, Lund. Arr: Vexotic. (SVT 4/11)

v 18

5–6/5 -11. Kurs Anestesiövervakning, Sigtuna. Arr: SVS Försöksdjurssektion. (SVT 4/11)

6–8/5 -11. VeTA-dagarna, Göteborg. Arr: VeTA-bolaget. (SVT 2/11)

v 19

11–12/5 -11. Kurs III Hälsopaket Mjölk (Rådgivningsmetodik och konsultrollen), Mjölby. Arr: Svensk Mjölk. (SVT 16/10)

13–14/5 -11. Skalpellens vårmöte med kurs i övre luftvägskirurgi, Göteborg. Arr: Skalpellen. (SVT 4/11)

v 21

27–29/5 -11. Delkurs 2 i Hästtandvård, SLU. Arr: Institutionen för kliniska vetenskaper. (SVT 14/10)

v 23

7–8/6 2011. Kurs Antibiotikaanvändning, Knivsta. Arr: VeTA-bolaget. (SVT 4/11)

v 25

20–22/6 -11. Kurs Ortodonti, Halmstad. Arr: Accesia. (SVT 11/10)

v 32

13–14/8 -11. Delkurs 1 i Hästtandvård, SLU. Arr: Institutionen för kliniska vetenskaper. (SVT 14/10)

Väsby VETERINÄR MOTTAGNING

VI BYGGER UT OCH SÖKER DIG VETERINÄR SOM ÄR SPECIALIST

VI SÖKER ÄVEN EN VETERINÄR SOM SOMMARVIKARIE

Vi söker specialister som komplement till vårt veterinärteam. Du kan välja på deltids- eller heltidstjänst hos oss. Kontakta oss gärna för ett personligt möte. Vi söker även dig veterinär med klinisk vana för ett sommarvikariat.

Upplands Väsby Veterinärmottagning är en modern och välutrustad klinik med bred kirurgisk verksamhet som huvudinriktning och som har varit verksam i Upplands Väsby sedan 1975. Vi behandlar ca 20 000 patienter årligen. Idag är vi ett glatt gäng på 8 veterinärer och 11 djursjukskötare/djurvårdare som arbetar i ljusa och trevliga lokaler.

Vi trivs mycket bra tillsammans och söker dig som är positiv, engagerad och kunnig. Du är ödmjuk, bra på att samarbeta och har social kompetens. Vi sätter stort värde på dig som har god hand med patienter och kunder.

Vi står inför en spännande utveckling där mottagningen blir större och delas upp på fler avdelningar. Har du specialistkompetens inom något specifikt område så tas den tillvara. T ex kommer vi att erbjuda en rehabiliterings-avdelning och CT-diagnostik. Gå gärna in på **www.vasbyvet.se** för en närmare titt på kliniken.

Välkommen med din CV och ett personligt brev. Anställning sker dock fortlöpande, skicka därför gärna in din ansökan omgående till Upplands Väsby Veterinärmottagning, Vilundavägen 30, 194 34 Upplands Väsby eller skicka ett e-mail till jobb@vasbyvet.se. Frågor besvaras av Karita Afzelius på telefon 08-590 307 08.

VI SÖKER ALLTID EFTER KOMPETENTA VETERINÄRER OCH DJURSJUKSKÖTARE!

v 33

17–19/8 -11. Kurs Perfecting primär djurtandvård, Halmstad. Arr: Accesia. (SVT 12/10)

v 34

22–26/8 -11. Inspirations- och fortbildningskurser för nötintresserade veterinärer JUNIORKURS. Arr: Boehringer Ingelheim.
(SVT 3/11 och annons i SVT 2/11)

v 36

NY 8–9/9 -11. Jubileumsseminarium "Oncology in small animal medicine – diagnostic and treatment options" och "Jubileumsseminarium för djursjukvårdspersonal" arrangeras i Malmö av Djursjukhuset Malmö. Info: www.djursjukhus.info
eller Dr Med Vet, Ph D Sverre Seierstad, chefveterinär, Djursjukhuset Malmö, tel 070-619 48 00, sverre.seierstad@djursjukhus.info
(se annons i denna tidning)

v 37

16–17/9 -11. Kurs Sårvård, Göteborg. Arr: VeTA-bolaget. (SVT 4/11)

v 40

3–5/10 -11. Inspirations- och fortbildningskurser för nötintresserade veterinärer SENIORKURS. Arr: Boehringer Ingelheim.
(SVT 3/11 och annons i SVT 2/11)

v 41

14–15/10 -11. Kurs Ultraljud grund smådjur, Uppsala. Arr: VeTA-bolaget. (SVT 4/11)

v 42

21–22/10 -11. Kurs Röntgenteknik, -anatomi hund och katt, grund, Göteborg. Arr: VeTA-bolaget. (SVT 4/11)

v 43

27–28/10 -11. Kurs Röntgendiagnostik för smådjurspraktiker, Göteborg. Arr: VeTA-bolaget. (SVT 4/11)

v 45

10–11/11 -11. Veterinärkongressen, Uppsala. Arr: Sveriges Veterinärmedicinska Sällkap och Sveriges Veterinärförbund. (SVT 16/10)

Granskning av artiklar

Artiklar med vetenskapligt faktainnehåll som inkommer till Svensk Veterinärtidning granskas normalt före publiceringen. Granskningen avser artikelns saklighet och vetenskapliga uppläggning. Som regel anlitas ämnesföreträdare från Sveriges Lantbruksuniversitet eller SVA men även andra personer kan komma ifråga för olika specialområden. Redaktionen använder sig som regel inte av utländska granskare. Artiklar skrivna av svenska ämnesföreträdare utsätts endast för granskning av den vetenskapliga uppläggningen.

Redaktionen

Locumvet®
Din partner för djurvårdslösningar!

Vi förmedlar jobb – flexibelt & snabbt!

Vi anställer veterinärer!

Locumvet är ett bemanningsföretag för veterinärer och djursjukvårdare.

Vi söker Dig som vill ha nya utmaningar och påverka var, när och hur Du arbetar samtidigt som Du tjänar lite extra. Driver Ni en veterinärmottagning eller ett djursjukhus, kontakta oss så ordnar vi extrapersonal när Ni behöver det!

www.locumvet.se
072 167 11 44

v 46

16–18/11 -11. Kurs Anestesiologi steg 2 hund och katt, Knivsta. Arr: VeTA-bolaget. (SVT 4/11)

18–19/11 -11. Kurs Dermatologi steg 1, Knivsta. Arr: VeTA-bolaget. (SVT 4/11)

v 47

23–24/11 -11. Grundkurs i smådjurskirurgi, del 2, Uppsala. Arr: VeTA-bolaget. (SVT 15/10)

v 48

3–4/12 -11. Delkurs 3 i Hästtandvård, SLU. Arr: Institutionen för kliniska vetenskaper. (SVT 14/10)

v 49

5–7/12 -11. Kurs Perfecting dental restoration och protetik, Halmstad. Arr: Accesia. (SVT 12/10)

8–9/12 -11 + 19–20/1 -12. Kurs Anestesiologi steg 3 del 1 och 2, Göteborg. Arr: VeTA-bolaget. (SVT 4/11)

Internationella

Fler internationella kurser hittar Du på Vet Agendas hemsida: www.vetagenda.com och på British Small Animal Veterinary Associations hemsida: www.bsava.com

v 17

26–29/4 -11. Mallorequina 2011 – Continuing education, fortbildningsseminarier för hästveterinärer i olika ämnen, Mallorca, Spanien. (SVT 2/11)

29/4 -11. Kurs Fundamentals in equine ophthalmology, Bjerke Dyrehospital, Oslo. (SVT 3/11)

30/4–1/5 -11. 2nd international congress of food hygiene, Teheran, Iran. (SVT 2/11)

v 19

11–15/5 -11. Veterinary chiropractic: Module II – Thoracolumbar, Sittensen, Tyskland. (SVT 1/11)

13–15/5 -11. Kurs i rehabilitering og fysioterapi – hund og katt, for veterinærer og dyrepleiere (samling 3 av 5), Oslo, Norge (SVT 13/10 och annons i SVT 14/10)

13–15/5 -11. World congress on veterinary education (WCVE2011), Lyon, Frankrike (SVT 2/11)

v 22

31/5–1/6 -11. Forårskursus i felin intern medicin 2011, Vedbæk, Danmark. (SVT 2/11)

v 25

22–26/6 -11. Veterinary chiropractic: Module III – Cervical, Sittensen, Tyskland. (SVT 1/11)

v 26

30/6–1/7 -11. International symposium on Recent advances in the welfare of livestock at slaughter, Portsmouth, England. (SVT 10/10)

v 29

22–24/7 -11. Equine Back Days, Breitenfurt och Wien, Österrike. (SVT 2/11)

v 31

3–7/8 -11. Veterinary chiropractic: Module IV – Extremities, Sittensen, Tyskland. (SVT 1/11)

v 33

NY 14–18/8 -11. XVII Congress of the world veterinary poultry association arrangeras i Cancún, Mexico. Info: www.wvpc2011cancun.org

v 35

2–4/9 -11. Kurs i rehabilitering og fysioterapi – hund og katt, for veterinærer

LÄNSSTYRELSEN
Södermanlands län

söker

Länsveterinär

Vi söker dig som är driven och har helhetssyn till ett varierande arbete inom smittskydd, djurskydd, livsmedel m m.

För mer information se www.lansstyrelsen.se/sodermanland.

Välkommen med din ansökan senast den 29 april 2011.

Livsmedelsverket söker

3 Officiella veterinärer

Till enheterna för mellersta Sverige och Västra Götaland

Placering i Värmland, Uppsala och Dalsjöfors

LIVSMEDELS VERKET

Se annonsen i sin helhet på www.livsmedelsverket.se

og dyrepleiere (samling 4 av 5), Oslo, Norge.
(SVT 13/10 och annons i SVT 14/10)

v 36

NY 7–9/9 -11. 30th Poultry science symposium on alternative systems for poultry – health, welfare and productivity arrangeras i Glasgow, Skottland. Info: www.wpsa-uk.com/newSite/meetings/index.html

NY 11–23/9 -11. Course on animal welfare science, ethics and law arrangeras i Cambridge, UK av Cambridge universitet. Info: https://sales.admin.cam.ac.uk/events/eventdetails.asp?eventid=175 och Dr Anthony Podberscek, alp18@cam.ac.uk

v 37

14–18/9 -11. Veterinary chiropractic: Module V – Integrated, Sittensen, Tyskland. (SVT 1/11)

15–17/9 -11. 15th Annual conference of the European society for domestic animal reproduction (ESDAR), Antalya, Turkiet. (SVT 1/11)

v 39

29/9–2/10 -11. Southern European Veterinarian Conference, SEVC, Barcelona, Spanien. (SVT 4/11)

v 44

2–5/11 -11. WEVA (The world equine veterinary association) kongress 2011, Hyderabad, Indien. (SVT 12/10)

v 47

25–27/11 -11. Kurs i rehabilitering og fysioterapi – hund og katt, for veterinærer og dyrepleiere (samling 5 av 5), Oslo, Norge.
(SVT 13/10 och annons i SVT 14/10)

Gör din litteratursökning på www.svf.se

Som medlem i veterinärförbundet har man möjlighet att utan någon kostnad utföra litteratursökningar på den internationella vetenskapliga databasen Pub Med. Logga bara in på medlemsdelen av förbundets hemsida www.svf.se, och tryck på rubriken "Sökning på Pub Med". Större delen av den naturvetenskapliga världen ligger för dina fötter, bara några tangenttryckningar bort.

Sveriges lantbruksuniversitet

Institutionen för biomedicin och veterinär folkhälsovetenskap

söker

Universitetsadjunkt
i livsmedelssäkerhet

Sista ansökningsdag är den 26 april 2011.
Fullständig annons finns på www.slu.se/lediga-jobb.

Klinikveterinär smådjur 100% (heltidstjänst)

Animalen Smådjursklinik har verksamhet i Södertälje och en filial i Trosa.

Vi söker dig med erfarenhet av smådjur. Är du färdig specialist så är det mycket meriterande, men det är inget krav. Tjänstgöringen är förlagd både i Södertälje och Trosa (Åda gods).

Det är mycket viktigt att du är ambitiös och positiv som individ och bidrar till en trevlig stämning på arbetsplatsen.

Tillträde före sommaren enligt överenskommelse. Mer information hittar du på vår hemsida **www.animalen.se**. Vill du bli en av oss, mejla ansökan till **ulrika@animalen.se**.

Jordbruksverket

551 82 Jönköping

Vill du vara med och påverka djurskyddet och smittskyddet i Sverige?

Jordbruksverket söker vikarierande veterinärer till avdelningen för djurskydd och hälsa.

Är du en av dem vi söker?

Läs mer om tjänsterna och registrera din ansökan via vår hemsida www.jordbruksverket.se/ledigajobb.

SVENSK VETERINÄRLEGITIMATION

Jordbruksverket har fr o m den 1 februari t o m den 3 mars 2011 utfärdat **svensk veterinärlegitimation** för nedanstående personer:

- Anna Andersson
- Jennifer Andersson
- Linnea Andersson
- Hanna Arosenius
- Camilla Axelsson
- Giulia Barontini
- Nadja Bengtsson Akkad
- Josephine Blennersjö
- Hanna Bremer
- Lisa Dahl
- Hampus Dahlström
- Linda Devine
- Carl Ekstrand
- Jonna Fallhagen
- Thurid Freitag
- Marie Hammarberg
- Katja Marita Hirvonen
- Paulina Håkansson
- Maria Hägglund
- Andrei-Alexandru Ignat
- Camilla Johansson
- Malin Johansson
- Helena Jonsson
- Marie Karlsson
- Ronny Larsson
- Pernilla Lindberg
- Jennie Ljungberg
- Sergio Maffi
- Loay Adnan Neama
- Matilda Nilsson
- Frida Norrvik
- Veronica Näslund
- Ida-Maria Olsson
- Anja Pedersen
- Karin Pernestål
- Kristina Rosenström
- Antonio Salemi
- Margit Solem
- Carl-Fredric Spång
- Mikael Svensson
- Elin Svonni
- Anna Westlindh
- Carl Johan Wetterwik
- Caroline Ångström

"Aren't you glad we gave her a rabies vaccination this year?"

SVERIGES VETERINÄRFÖRBUND

FÖRBUNDSSTYRELSE

Ordförande	*Telefon*
EVAMARI LEWIN	070-211 90 35
Vice ordförande	
ANDERS FORSLID	0413-55 32 20
PER JONSSON	0155-28 33 18
JK LARSSON	0171-15 31 91
KARIN LUNDBORG	0512-229 19
PER MICHANEK	070-211 51 60
OLOF SKARMAN	070-747 47 64
LARS-ERIK STABERG	070-438 98 78
ELÖD SZANTO	0501-101 68

ANSTÄLLDA VETERINÄRERS FÖRENING – AVF

STYRELSE

Ordförande	*Telefon*
FREDRIKE RITTER	0768-23 35 88
Vice ordförande	
ELEONOR FREDLER	070-341 19 41
Sekreterare	
MONICA LANDSTRÖM	070-211 31 37
Kassör	
CHRISTER GYLLERUP	073-724 57 51
Ledamöter	
KAJSA GUSTAVSSON	070-980 09 65
LARS-GÖSTA LARSSON	070-851 98 42
TONE LINDVÅG	070-260 90 10

FÖRETAGANDE VETERINÄRERS FÖRENING – FVF

STYRELSE

Ordförande	*Telefon*
JOHANNA HABBE	070-522 04 90
Sekreterare	
RITVA KROKFORS WRETEMARK	070-397 35 17
Kassör	
ANN-MARI KJELLGREN	0761-12 71 05
Ledamot	
ANDREAS SANDIN	0730-68 15 94
Suppleant	
ANNE BRUNBERG	070-668 77 16

I veterinärförbundet ingår förutom dessa funktioner ett antal råd, kommittéer och nämnder. Samtliga förtroendevalda förbundsmedlemmar listas på hemsidan www.svf.se

SVERIGES VETERINÄRMEDICINSKA SÄLLSKAP – SVS

KOLLEGIUM

Ordförande:
PER JONSSON

Vice ordförande:
TORKEL EKMAN

ÅSE BERGSTRÖM
PATRICIA HEDENQVIST
HÅKAN LANDIN
LENA MALMGREN
LOTTA MÖLLER

Sektioner inom Sveriges Veterinärmedicinska Sällskap

FÖRSÖKSDJURSSEKTIONEN

Ordförande:
PATRICIA HEDENQVIST

Sekreterare
ANNA GRANLUND

HUSDJURSSEKTIONEN:

Ordförande
HÅKAN LANDIN

Sekreterare
MALIN ÅBERG

HÄSTSEKTIONEN

Ordförande
LENA MALMGREN

Sekreterare
JOHAN BLIX

SEKTIONEN FÖR VETERINÄR FOLKHÄLSA

Ordförande
ÅSE BERGSTRÖM

Sekreterare
OLLE RYDELL

SMÅDJURSSEKTIONEN

Ordförande
LOTTA MÖLLER

Sekreterare
ANNE-LI LJUNGGREN

Ett fantastiskt avsked

Som ung, oerfaren veterinär och djurens enda hopp, såg jag avlivning som en välsignad möjlighet att låta våra älskade husdjur slippa lida. Många år och väldigt många fler avlivningar senare brottas jag med mer konfliktfyllda känslor inför att avsluta en annan individs liv. Ett är dock säkert och det är att varenda avlivning jag utfört har rört mig – berört mig – och precis som så många djurägare beskriver så blir det inte lättare med åren.

Många avlivningar har lämnat minnen som jag för alltid bär med mig. Bilden av de två bedårande, gultigrerade kattbröderna som somnade tätt ihopkrupna en vacker junidag, just innan ägarens semester skulle börja, är lika skarp och tydlig nu som för tio år sedan. Likaså lever känslan av vanmakt och ångest fortfarande kvar. När min gamla schäferhane däremot fick somna lugnt och stilla framför brasan, med magen fylld med köttbullar och med sina nära och kära runt sig fanns ingen ångest, endast djup tacksamhet över att han fick avsluta sitt liv så värdigt, så fridfullt.

Jag minns även de tillfällen då det sista avskedet inte riktigt utvecklats så som jag förväntat mig. En pojke som var med då familjens gamla katt fick somna in en mörk novemberdag, såg så sorgsen ut, men han grät inte, sa ingenting, bara stod där vid sin katt och tittade, dröjde sig kvar när mamman och pappan tyckte att avskedet var över. Slutligen tog pojken till orda och uttryckte sin stora besvikelse över att katten inte alls flugit iväg mot himmelen, så som mamma och pappa berättat, utan låg kvar där på bordet utan minsta antydan till att lyfta.

För några år sedan skulle jag avliva en kär familjemedlem, en 14 år gammal borderterrierhane. Jag hälsade artigt på samtliga tio av hans närmast anhöriga som trängt in sig på det lilla poliklinikrummet. Under tiden jag beskrev vad som skulle hända började ägarna ogenerat pynta rummet med kandelabrar, Jesusstatyer och ljusblå servetter prydda med guldänglar. Den gamla hanen fick sin lugnande spruta och när jag återvände några minuter senare hade församlingen och de tända ljusen avsevärt höjt temperaturen i rummet. Då kanylen var på plats trängde alla ihop sig tätt intill den lilla hunden och då jag tog upp sprutan slöt samtliga i gruppen plötsligt upp i sång.

”Han har öppnat pärleporten,
så att jag kan komma in,
genom blodet har han frälst mig
och bevarat mig som sin …”

Stämmorna var höga och klara, värmen i rummet intensiv och över oss alla vakade Jesus, uppspikad på sitt kors. Min till en början obekväma känsla av förvåning, förvirring och osäkerhet blandades med rädsla över att plötsligt brista ut i ohejdat skratt eller att den gamle skulle vakna av de höga rösterna. Hunden var dock antingen döv eller så van vid skönsången att den inte bekom honom för han avled lugnt och stillsamt innan kören kommit till andra versen.

Ill: Karin Åström Bengtsson

På en bädd av små ljusblå servetter med änglar på, låg den lilla hunden med sin gråa nos så lugnt och fridfullt. I stearinljusens sken såg det ut som om han tog vilken eftermiddagslur som helst. Runt om trängdes alla hans mattar och hussar som alla hade tagit sig tid att komma för ett sista, mycket personligt, avsked.

När mitt arbete var avslutat och jag gick mot dörren för att lämna rummet med de sörjande, torkade jag tårarna som rann nerför mina kinder med ett par, vänligt framsträckta, ljusblå servetter. Den obekväma känslan var borta och istället var jag fylld av en varm övertygelse om att detta, om än något ovanligt, var ett fantastiskt avsked av en mycket älskad liten hund.

Cecilia Rohdin

SPECIALISTKOMPETENS

Efter genomgången specialistutbildning och godkänd examination enligt SJVFS 2009:83 har Statens Jordbruksverk utfärdat **specialistkompetens i hundens och kattens sjukdomar** för följande veterinärer:

- Barbara Dyall
- Mathias Forsberg
- Petra Forsgard
- Anne Heine
- Majbritt Larsen
- Katrine Lindegaard
- Elin Mård
- Mia Nilsson
- Anna Norlin
- Anna Rave
- Yaacob Sharon
- Elna Williams Nylén
- Elisabeth Winther Hansen

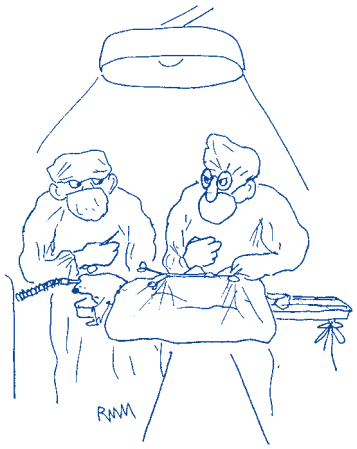

PERSONNOTISER

Födelsedagar i maj

Laila Harrysson, Glanshammar, 70 år den 1/5
Ann-Margret Cato, Örkelljunga, 50 år den 2/5
Erik Thunegard, Slite, 75 år den 5/5
Pia Arén, Kristinehamn, 60 år den 5/5
Marina von Schreeb, Vinslöv, 70 år den 9/5
Ewa Holmqvist Ström, Gnesta, 60 år den 10/5
Stefan Holmström, Tullinge, 60 år den 14/5
Helen Ahlqvist, Härnösand, 60 år den 14/5
Carina Ingvast-Larsson, Uppsala, 60 år den 14/5
Senad Gazibegovic, Valbo, 50 år den 17/5
Susanne B Lindahl, Vikbolandet, 50 år den 18/5
Mats Hilmersson, Ljungsbro, 60 år den 19/5
Cecilia Tideström, Uppsala, 60 år den 21/5
Lillemor Wodmar, Vendelsö, 60 år den 26/5
Lena Larsson, Hamrångefjärden, 50 år den 26/5
Fredrik Danielsson, Helsingborg, 50 år den 26/5

Den som inte önskar få sin bemärkelsedag publicerad i SVT måste meddela detta till förbundskansliet eller redaktionen senast två månader före bemärkelsedagen.

Smådjursveterinär sökes

Vi söker en smådjursveterinär till Smådjursakuten i Kungälv fr o m i vår t o m september, eventuellt möjlighet till förlängning. Vi är en liten väl utrustad klinik med stort patientunderlag.

Välkommen att höra av dig till **Elisabeth Axén Krüger** på mailadress **elisabeth@smadjursakuten.se**. Om du undrar något är du välkommen att ringa 0303-18 400 eller besöka vår hemsida www.smadjursakuten.se.

A AXÉN SMÅDJURSAKUTEN
Gullbringa Säteri AB

SVENSK VETERINÄRTIDNING
Box 12 709
112 94 STOCKHOLM

BESÖKSADRESS: **Kungsholms Hamnplan 7**
TELEFON: 08-545 558 30
TELEFAX: 08-545 558 29
HEMSIDA: ***www.svf.se***

REDAKTION:
JOHAN BECK-FRIIS
ansvarig utgivare & chefredaktör
TELEFON: 08-545 558 33
MOBIL: 070-717 73 25
E-POST: ***johan.beck-friis@svf.se***

SUZANNE FREDRIKSSON
journalist
TELEFON: 08-545 558 32
E-POST: ***suzanne.fredriksson@svf.se***

BRITA TRYBOM
redaktionssekreterare, annonser
TELEFON: 08-545 558 34
E-POST: ***brita.trybom@svf.se***

LILL OCH KJELL EFVERGREN, EXPONERA
layout
TELEFON: 070-566 5661, 0734-28 26 80
E-POST: ***info@exponera.net***

WIKSTRÖMS TRYCKERI AB, UPPSALA
tryckeri

ISSN 0346–2250

UTGIVNINGSDAGAR 2011		SENASTE DAG FÖR ANNONSMATERIAL
1	18 JANUARI	21 DECEMBER -10
2	8 FEBRUARI	18 JANUARI
3	1 MARS	8 FEBRUARI
4	22 MARS	1 MARS
5	12 APRIL	22 MARS
6	10 MAJ	12 APRIL
7	31 MAJ	10 MAJ
8–9	21 JUNI	31 MAJ
10	16 AUGUSTI	26 JULI
11	6 SEPTEMBER	16 AUGUSTI
12	27 SEPTEMBER	6 SEPTEMBER
13	18 OKTOBER	27 SEPTEMBER
14	8 NOVEMBER	18 OKTOBER
15	29 NOVEMBER	8 NOVEMBER
16	20 DECEMBER	29 NOVEMBER

MANUSSTOPP FÖR ARTIKLAR:
En vecka före senaste dag för annonsmaterial. Mer information finns på www.svf.se

SVENSK VETERINÄRTIDNING
Prenumerationspris 2011
Sverige: 1 110 kronor + moms.*
Europa: 1 430 kronor + moms, i EU.
Utanför Europa: 1 610 kronor.
**Medlemmar i förbundet har 250 kronor i rabatt*

FACKPRESSUPPLAGA 2010 – 3 200 EX

FÖRBUNDSKANSLIET *se sidan 3*